

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра дошкільної освіти

**ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ  
В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»  
У ФОРМАТІ «FLIPPED LEARNING»**

*методичні рекомендації  
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня  
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»*



УДК 373.2.07  
О-75

*Методичні рекомендації щодо опанування навчальної дисципліни  
«Основи управління в галузі дошкільної освіти»  
у форматі «Flipped Learning»  
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня  
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»  
рекомендовано Вченою радою психолого-педагогічного факультету  
Маріупольського державного університету  
(протокол № 5 від 26.01.2022)*

Рецензенти:

Брежнева О.Г. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Вашак О.О. — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Макаренко С.І.  
О-75

Опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» у форматі «Flipped Learning» : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / С. І. Макаренко – Маріуполь : Маріупол. держ. ун-т, 2022. – 63 с.

У методичних рекомендаціях щодо опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» у форматі «Flipped Learning» розкрито теоретичні засади перевернутого навчання та надано детальні методичні рекомендації щодо опанування навчальної дисципліни у зазначеному форматі.

Методичні рекомендації можуть бути використані здобувачами вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» у процесі вивчення навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти», а також викладачами та іншими фахівцями з дошкільної освіти.

УДК 373.2.07

© МДУ, 2022 рік  
© Макаренко С.І., 2022 рік

# ЗМІСТ

ЗМІСТ .....	3
ПЕРЕДМОВА .....	4
I. СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ .....	7
Мета, завдання, результати навчання .....	7
Зміст навчальної дисципліни .....	12
Перелік тем і зміст практичних занять .....	25
Самостійна робота .....	34
Індивідуальні завдання .....	35
Методи навчання та контролю .....	38
Політика навчальної дисципліни .....	40
II. «FLIPPED LEARNING» (ПЕРЕВЕРНУТЕ НАВЧАННЯ) ЯК МОДЕЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ .....	43
Джерела для поглиблення знань із питань перевернутого навчання	49
III. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ» У ФОРМАТІ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ.....	51
Feedback-анкета «Чи корисним став для вас курс?» .....	56
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ .....	58

## ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі постійних економічних і соціально-інтеграційних змін в Україні та світі життя все частіше вимагає від людини вирішення проблем, які нещодавно важко було навіть уявити; запровадження кардинально нових нетипових технологій, створення й опанування новітніх, ще неіснуючих спеціальностей. Відповідно, того, що буде через п'ять-шість років, ще не існує; і до спеціальностей, які з'являться протягом цього періоду, жоден заклад вищої освіти підготувати не може.

Зокрема, у дошкільній освіті вже нині постійно урізноманітнюються типи освітніх закладів (сімейні, сезонні, корпоративні, прогулянкові, спеціальні або санаторні; альтернативні — авторські дошкільні заклади, дистанційні академії дошкільця, центри розвитку дитини, івент-центри; гуртки та секції (неформальна дошкільня освіта); консультативні пункти та багато іншого для дітей, дітей з батьками або тільки для турботливих батьків), спосіб їх фінансування, організації харчування та медичного супроводу в них, зміст та форми організації освітнього процесу.

Відповідно, змінюються та підвищуються вимоги до базових, професійних і посадово-функціональних компетентностей сучасних фахівців із дошкільної освіти. Зокрема, сучасний педагог із транслятора знань має перетворитися на фасилітатора, коуча, організатора проєктного навчання, ментора стартапів, ігромайстра, тьютора індивідуальної освітньої траєкторії дитини тощо. А сучасний керівник закладу дошкільної освіти (ЗДО) має бути не просто висококваліфікованим педагогом, андрагогом та адміністратором, організатором діяльності й контролером, а і грамотним менеджером, юристом, динамічним стратегом, психологом, сміливим носієм інновацій, лідером, готовим до розв'язання складних завдань організації дошкільної освіти та забезпечення ефективних, скоординованих дій у ситуаціях невизначеності.

З огляду на зазначене, сучасний університет має забезпечити здобувачеві вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» (особливо другого, магістерського рівня — майбутньому організатору дошкільної освіти) фундаментальні знання, практичні вміння їх використання та володіння інноваційними технологіями (у тому числі, цифровими), а також вміння вирішувати професійні завдання у нетипових ситуаціях невизначеності, ситуаціях-викликах.

Не менш важливо навчити самотійно здобувати, інтегрувати та ефективно, творчо використовувати необхідні знання протягом усього життя, постійно підвищувати професійну кваліфікацію. Тобто зміст підготовки здобувача вищої освіти спрямовується на його професійний, особистісний розвиток та набуття якісних компетентностей. Зазначений результат можливий не лише завдяки діяльності університету, а й долученості, активності та зусиллям самого здобувача вищої освіти.

Реалізується це шляхом використання нових активних форм вищої освіти, урахування гнучких індивідуальних траєкторій навчання і професійного розвитку здобувачів. Саме таке студентоцентроване навчання й викладання

відіграє важливу роль у стимулюванні їхньої мотивації, самоаналізу та в залученні до освітнього процесу; у заохоченні до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу з власними потребами, особливостями, професійними можливостями та здібностями.

У цьому контексті Міністерство освіти і науки України підкреслює актуальність та рекомендує запровадження у закладах вищої освіти різноманітних моделей змішаного навчання, узагальнення та поширення кращих практик, успішних кейсів із зазначеного питання. Одною з моделей змішаного навчання є «Flipped Learning» (перевернуте навчання), що сприяє підвищенню якості вищої освіти, її персоналізації відповідно до індивідуальних навчальних траєкторій здобувачів та збільшенню місця в освіті живого спілкування, інтеракції.

*«Методичні рекомендації щодо опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» у форматі «Flipped Learning» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта»* розроблено на реалізацію нового стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для другого (магістерського) рівня вищої освіти та освітньо-професійної програми ОС «Магістр». «Методичні рекомендації» містять силабус навчальної дисципліни, емну теоретичну довідку щодо перевернутого навчання та детальні методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» у форматі перевернутого навчання.

Зокрема, перший розділ «Методичних рекомендацій» містить детальний силабус навчальної дисципліни, що розкриває її мету, завдання, зміст та результати вивчення. Зміст кожної теми змістових модулів доповнено питаннями для обговорення на лекційних заняттях та списком рекомендованої літератури. Окремо розкрито зміст (тему, мету, результати навчання; практичні завдання та список рекомендованої літератури) практичних занять та вимоги до розробки індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ). Визначено методи контролю та критерії оцінки здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Також силабус конкретизує політику навчальної дисципліни та обов'язковість дотримання академічної доброчесності (у тому числі, під час розробки ІНДЗ).

Другий розділ «Методичних рекомендацій» розкриває теоретичні засади Flipped Learning (перевернутого навчання) та джерела для поглиблення знань з даного питання.

Третій розділ містить детальні методичні рекомендації щодо опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» у форматі перевернутого навчання за такими складовими:

I. Вступ до курсу та «перевернутих» занять.

II. Організація лекційних та практичних занять у форматі «перевернутого навчання».

III. Налаштування здобувачів вищої освіти на самостійне опрацювання навчального контенту до наступного заняття.

IV. Підготовка викладачем навчального контенту для самостійного домашнього опрацювання учасниками курсу.

V. Узагальнення результатів вивчення навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» та підведення підсумків.

Також розділ містить Feedback-анкету «Чи корисним став для вас курс?», спрямовану не лише на рефлексію та самооцінювання здобувачів вищої освіти у контексті реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, а й на аналіз ефективності використання представленого формату навчання — «Flipped Learning». Визначено використовувані джерела інформації (основні та додаткові, нормативні).

З огляду на актуальність проблеми осучаснення форм і методів вищої освіти на засадах студентоцентрованого підходу, практичну значущість представленого матеріалу, «Методичні рекомендації щодо опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» у форматі «Flipped Learning» можуть бути впроваджені у практику викладання для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

**Розділ I**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ**  
**В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова	
Функціональних модулів – 3	ОП «Дошкільна освіта»  Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 6		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – проект		Семестр	
Загальна кількість годин – 90 годин		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми здобуття вищої освіти: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4		Рівень вищої освіти: «Магістр»	Лекції
	20 год.		12 год.
	Семінарські, практичні заняття		
	20 год.		12 год.
	Самостійна робота		
	30 год.		46 год.
	Індивідуальні завдання 20 год.		
Вид контролю: екзамен			

**Мета навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти»:** Озброєння здобувачів вищої освіти знаннями основ управління різними рівнями галузі дошкільної освіти в Україні, формування системи знань і вмінь щодо організації та управління основними напрямками діяльності закладу дошкільної освіти.

**Основні завдання:**

1. Показати сучасну ієрархію основних рівнів управління в галузі дошкільної освіти України, їх нормативну базу та особливості функціонування.

2. Озброїти теоретичними основами управління в галузі дошкільної освіти.
3. Формувати вміння організації та управління діяльністю закладу дошкільної освіти відповідно до сучасних вимог.
4. Розвивати здатність застосування отриманих знань і вмінь у практиці управління ЗДО; управлінську компетентність майбутнього організатора дошкільної освіти щодо здійснення управлінської діяльності за основними напрямками функціонування закладу дошкільної освіти.

### **Місце навчальної дисципліни в освітній програмі**

Навчальна дисципліна «Основи управління в галузі дошкільної освіти» входить до циклу обов'язкових дисциплін професійної підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Предметом навчальної дисципліни є процес підготовки майбутніх організаторів дошкільної освіти до здійснення професійної управлінської діяльності в сучасних соціально-економічних умовах невизначеності. Навчальна дисципліна розкриває основи теорії управління освітою, сучасну систему управління різними рівнями галузі дошкільної освіти в Україні, основні напрями управлінської діяльності керівника закладу дошкільної освіти, формує досвід самостійної реалізації управлінських функцій та завдань із різних аспектів діяльності ЗДО.

Успішне опанування курсу дозволяє перейти до вивчення дисциплін: «Психологія управління», «Теорія і методика формування управлінської культури керівника ЗДО», «Комп'ютерно-орієнтовані технології в роботі керівника ЗДО», «Моніторинг якості дошкільної освіти»; та успішного проходження виробничої практики: «Організаційно-методична практика в ЗДО», «Інспекторсько-методична практика в органах управління дошкільною освітою».

### **Передумови для вивчення дисципліни**

Вивченню дисципліни передують опанування змістом таких дисциплін: «Історія дошкільної педагогіки», «Філософія освіти», «Нормативно-правові засади організації дошкільної освіти в Україні», «Юридичне і правове забезпечення дошкільної освіти», «Актуальні проблеми організації освітнього процесу у ЗДО», «Безпека життєдіяльності», «Державний контроль в сфері освіти».

### **Компетентності та результати навчання**

У результаті вивчення дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» здобувачі вищої освіти набуватимуть таких основних фахових компетентностей:

#### **Загальні компетентності (КЗ)**

Класифікація компетентностей	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
<b>КЗ-1.</b> Здатність	Знати основні принципи державної	Вміти відстоювати власну	Створювати педагогічний соціум у	Усвідомлювати відповідальність за формування



діяти соціально відповідально та свідомо	політики України у сфері освіти і національно-патріотичного виховання дітей та молоді, просвітницькі програми щодо популяризації національних традицій.	громадянську позицію, застосовувати новітні освітні технології в реалізації заходів національного спрямування з дітьми та молоддю.	зкладах різних типів дошкільної освіти як модель демократичного суспільства; налагоджувати соціальну взаємодію з різними суб'єктами освітнього процесу	світогляду майбутнього громадянина України; брати участь у житті демократичної, соціальної, правової держави і громадянського суспільства України.
<b>КЗ-2.</b> Здатність генерувати нові ідеї (креативність)	Знати особливості та етапи творчого процесу, механізми реалізації інноваційних ідей в дошкільній освіті та забезпечення її якості	Вміння генерувати нові ідеї для роботи з дітьми різного віку (зокрема з особливими потребами), використовувати оригінальні рішення, передбачати їх ефективність і результативність	Залучати до інноваційної діяльності однодумців, активізувати колектив професіоналів до продукування й обговорення креативних ідей і їх успішного втілення	Усвідомлювати необхідність впровадження нових ідей в закладах дошкільної освіти, ураховуючи зміни, що відбуваються в суспільстві.
<b>КЗ-4.</b> Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	Розуміти зв'язки між розвитком, навчанням і вихованням дітей раннього і дошкільного віку та інтерпретувати їх у процесі практичної підготовки	Уміти обігрувати педагогічні ситуації, спрямовані на формування й розвиток особистості дитини-дошкільника, аналізувати результати та проєктувати шляхи вдосконалення освітнього процесу в закладах дошкільної освіти	Презентувати результати своїх досліджень у формі доповідей на науково-практичних конференціях, семінарах, оформлювати у вигляді тез, статей; обмінюватись накопиченим досвідом	Брати на себе відповідальність впровадження інноваційних підходів у практику роботи з дітьми раннього й дошкільного віку
<b>КЗ-5.</b> Здатність працювати в команді	Знати та усвідомлювати необхідність роботи в команді для створення доброзичливої атмосфери та	Володіти вмінням вибудувати алгоритм ефективної взаємодії з усіма учасниками	Толерантно ставитись до думок і позицій інших учасників освітньо-виховного процесу та	Відповідально ставитись до прийняття колективних рішень, аргументовано пропонувати й

	дружніх взаємовідносин в колективі закладу дошкільної освіти та в роботі з батьками	освітнього процесу та планувати стратегію розвитку колективу	колективу в цілому, виявляючи педагогічний такт і повагу	відстоювати власні ідеї, пропозиції
--	---	--	--	-------------------------------------

### Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (КС)

<b>КС-4.</b> Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти	Знати джерела фінансування, кошторис доходів та видатків як основний планово-фінансовий документ, його структуру, принципи фінансування, показники та контрольні цифри для складання кошторису; правила ведення та зберігання фінансової документації. Забезпечувати прозорість та ефективність розподілу й використання коштів	Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти: розробляти та контролювати кошторис доходів та видатків, раціонально використовувати кошти, економити ресурси, залучати додаткові джерела фінансування для розвитку закладу дошкільної освіти, вести та зберігати звітну документацію	Здійснювати ділове спілкування з різними категоріями працівників, відповідальних в закладі дошкільної освіти за виконання фінансово-господарської діяльності. Колегіально вирішувати питання планування бюджету та раціонального використання коштів	Забезпечувати прозорість та ефективність розподілу й використання коштів. Дотримуватись фінансової дисципліни, норм планування і термінів фінансової звітності
<b>КС-5.</b> Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітнього середовища в системі	Усвідомлювати важливість впровадження наукових розробок в навчально-виховний процес закладів дошкільної освіти та розуміти власні можливості щодо їх використання в практичній	Уміти здійснювати відбір наукових розробок галузі дошкільної та інклюзивної освіти, та вміло адаптувати їх до рівня розвитку дітей в освітньо-виховному середовищі закладів	Інформувати колег по роботі про власні результати пошуку шляхів підвищення рівня розвитку дітей.	Проявляти самостійність в організації освітнього середовища для реалізації наукових розробок та проведення власного наукового дослідження в системі дошкільної, зокрема,

дошкільної освіти				інклюзивної освіти.
<b>КС-8.</b> Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики	Знати законодавчу базу, нормативно-правові документи, що регламентують діяльність закладів дошкільної освіти. Розуміти принципи, завдання та зміст адміністративної, методичної, проектної, освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти	Уміти планувати роботу закладу дошкільної освіти, опираючись на державні нормативно-правові документи; застосовувати різні форми управлінської діяльності, дотримуючись професійної етики	Доводити до відома працівників та обговорювати зміст законів, нормативно-правових актів, що регулюють діяльність закладів дошкільної освіти	Нести відповідальність за функціонування закладу дошкільної освіти як осередку культури, здатного до організації безпечної життєдіяльності дітей в рамках нормативно-правового регулювання
<b>КС-9.</b> Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці	Усвідомлювати сучасні вимоги суспільства до професії педагога, оцінювати й співвідносити рівень своєї професійної готовності зі світовими та вітчизняним тенденціям розвитку освіти, володіти інформацією про систему безперервного навчання впродовж життя.	Використовувати широкий спектр форм, засобів, методів самоосвіти і самовдосконалення. Проектувати подальше особистісне зростання, володіти технологіями самовдосконалення.	Використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для професійної самоосвіти та особистісного зростання.	Підвищувати свій інтелектуальний рівень у сфері професійних інтересів, проектувати подальше особистісне зростання, володіти технологіями самовдосконалення, проявляти творчість, активність, прагнути досягнення успіху на ринку праці

### Програмові результати навчання за дисципліною

Шифр програмових результатів навчання	Програмові результати навчання
РН-1	Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання,

	принципи функціонування дошкільної освіти в Україні
РН-7	Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти
РН-11	Організовувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей
РН-12	Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти

## ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

### ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

#### Теоретичні основи управління в галузі дошкільної освіти

##### **Тема 1. Вступ. Предмет, завдання і структура курсу**

Стан проблеми підготовки професійних керівників для системи дошкільної освіти. Предмет, ключові поняття навчальної дисципліни. Мета і завдання, джерела дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти». Структура курсу.

*Практичні завдання:*

1. Створення логотипу (емблеми) курсу та опису-пояснення до неї (захист).
2. Формулювання провідної ідеї (гасла, #хештегу) курсу.
3. Написання твору-роздуму/есе на одну з тем: «Я сьогодні та через десять років», «Чи потрібно вихователю ЗДО вивчати курс «Управління в галузі дошкільної освіти?», «Я — сучасний керівник Нового українського дитячого садочка».

##### **Тема 2. Організаційно-правові засади управління системою дошкільної освіти в Україні**

Поняття «дошкільна освіта», «система дошкільної освіти». Законодавча база управління дошкільною освітою в Україні. Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» – про державну політику у сфері дошкільної освіти, систему дошкільної освіти та управління нею.

Система управління дошкільною освітою в Україні. Організаційна структура та завдання органів управління дошкільною освітою у країні, області, територіальній громаді (місті, районі) — розмежування повноважень. Органи громадського самоврядування та державно-громадського управління у сфері дошкільної освіти, їх повноваження згідно чинного законодавства про освіту. Наглядова (підкувальна) рада закладу освіти, її склад та повноваження.

Різноманітність форм здобуття дошкільної освіти. Заклади дошкільної освіти та їх повноваження: правовий статус, типи, принципи комплектування вікових груп та режими перебування дітей. Положення про заклад дошкільної освіти.

*Практичні завдання:*

1. Моделювання ментальної карти «Управління в галузі дошкільної освіти» (визначення, структура, вертикальні й горизонтальні зв'язки, класифікація, складові).

2. Вибір типу закладу дошкільної освіти, оновлення або відкриття якого надалі проектуватиметься, розробка його візії.

*Література:*

1. Положення про заклад дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 р. № 305 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 р. № 86). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-p#Text> . П. 4, 15-20.

2. Програма розвитку освіти Донецчини на 2021-2027 роки. URL: <https://osvita.dn.gov.ua/osvita/programa-rozvitku-osviti-donechchini-na-2021-2027-roki> . С. 5-6, 16.

3. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> . Ст. 3-5, 9, 11-12, 15, 17, 19-20.

4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 18.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> . Ст. 11, 29, 70.

**Тема 3. Державний та громадський нагляд (контроль) у сфері дошкільної освіти. Забезпечення якості дошкільної освіти**

Державний нагляд (контроль) за діяльністю закладів дошкільної освіти: нормативно-правові документи, види та методи, оприлюднення результатів державного контролю. Інститут освітнього омбудсмена.

Якість дошкільної освіти. Система забезпечення якості дошкільної освіти в Україні. Державна служба якості освіти України та особливості її діяльності. Внутрішня система забезпечення якості освіти у ЗДО: етапи розбудови, оцінювання та самооцінювання діяльності дошкільного закладу. Система зовнішнього забезпечення якості дошкільної освіти. Інституційний аудит, моніторинг якості освіти та громадська акредитація як види системи зовнішнього забезпечення якості освіти. ECERS – міжнародна методика з оцінювання якості дошкільної освіти у ЗДО.

Громадський нагляд (контроль) за діяльністю ЗДО. Громадська акредитація ЗДО на добровільних засадах за запитом закладу освіти. Звітування керівника ЗДО перед педагогічним колективом та громадськістю.

*Питання до обговорення:*

1. Внутрішня система забезпечення якості освіти у ЗДО: як має бути – а як є нині? Як формуватимете у власному дошкільному закладі?

2. Як забезпечити якість дошкільної освіти у ЗДО в умовах карантину?

3. Чи буде місце академічній доброчесності у внутрішній системі забезпечення якості освіти вашого ЗДО?

4. Яка система оцінювання та самооцінювання якості освіти буде сформована у вашому дошкільному закладі?

5. Міжнародна методика з оцінювання якості освіти у ЗДО ECERS-3.

*Література:*

1. Вергун Ю. Як у дитсадку забезпечити дієву систему якості освіти. Цифрове видавництво MCFR, 2021. URL: <http://surl.li/aazhp> .

2. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти: Наказ Державної служби

якості освіти України від 30.11.2020 № 01-11/71. URL: [https://sqe.gov.ua/images/materials/Методичні%20рекомендації/ЗДО/Методичні\\_рекомендації\\_внутрішня\\_система\\_забезпечення\\_якості\\_освіти\\_ЗДО.pdf](https://sqe.gov.ua/images/materials/Методичні%20рекомендації/ЗДО/Методичні_рекомендації_внутрішня_система_забезпечення_якості_освіти_ЗДО.pdf).

3. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення: 18.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. Ст. 41-42, 45, 48-49, 69, 73.

4. ECERS-3: шкала оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/ecers-shkala-ocinyuvannya-seredovisha-rannogo-ditinstva>.

#### **Тема 4. Теоретичні засади менеджменту в управлінні закладом дошкільної освіти**

Сутність понять «управління», «керівництво», «менеджмент», «управління освітою», «освітній менеджмент», співвідношення між ними. Об'єкт і суб'єкт, мета і завдання управління. Закономірності та принципи управління. Циклічний характер процесу управління.

Рівні управління, горизонтальний і вертикальний поділ управлінської праці. Характеристика системи управління у ЗДО — організаційна структура, функції та завдання адміністративної служби. Функції управління дошкільним закладом — загальні та спеціальні. Методи управління та їх класифікація.

Директор у системі управління ЗДО — кваліфікаційна характеристика; функції, права і посадові обов'язки згідно Статуту дошкільного закладу. Керівництво організаційно-педагогічною, адміністративно-господарською роботою у ЗДО. Призначення на посаду директора ЗДО — конкурс, контракт. Організаційні засади роботи керівника закладу освіти, трудовий розпорядок.

##### *Практичні завдання:*

1. Заповнення таблиці «Порівняльний аналіз понять «управління», «керівництво», «менеджмент».

2. Опрацювання статті Кіндрат І.Р. Проблеми менеджменту дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2013. № 5 (264), Ч. II. С. 137-143. Визначення названих авторкою проблем менеджменту дошкільної освіти та власної думки з даного питання.

##### *Література:*

1. Кіндрат І. Р. Проблеми менеджменту дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2013. № 5 (264), Ч. II. С. 137-143.

2. Макаренко С. І. Науково-методичний менеджмент Нової української школи Донеччини. *Школа – майстерня майбутнього. Освітній дороговказ на 2018-2019 навчальний рік. – Науково-методичні рекомендації щодо організації освітньої роботи у 2018-2019 навчальному році / за заг. ред. С.І. Макаренко – Краматорськ: Витоки, 2018. С. 26-36.*

3. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу: навчальний посібник. Вінниця, 2018. 196 с. URL: [https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/92/1/20.09\\_Управлінська%20діяльність%20керівника\\_.pdf](https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/92/1/20.09_Управлінська%20діяльність%20керівника_.pdf). С. 11-28, 51-55, 80-84, 88-116.

4. Пономаренко Т. О. Управління в системі дошкільної освіти: навчальний посібник. Краматорськ: КЕГІ, 2012. С. 8-235.

5. Пшенична Л. В. Керівник навчального закладу: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 178-213.

6. Романюк І.А. Аналіз, планування, контроль як функції управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 280 с.

## ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

### Документаційне забезпечення управління роботою закладу дошкільної освіти

#### Тема 5. Теоретичні засади й основні поняття діловодства. Установчі та організаційні документи ЗДО

Ключові поняття «документ», «документація», «діловодство». Мета класифікації документів. Документування управлінської діяльності як процес. Обов'язковий склад документів у ЗДО. Оприлюднення документів на сайті ЗДО.

Установчі та організаційні документи ЗДО: Статут дошкільного закладу. Ліцензія на провадження освітньої діяльності (умови і порядок створення та державної реєстрації, ліцензування освітньої діяльності, ліквідації (припинення діяльності) чи реорганізації ЗДО як юридичної особи). Стратегія розвитку ЗДО. Освітня програма. Річний план роботи ЗДО. Положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти закладу.

#### *Питання до обговорення:*

1. Який порядок створення та державної реєстрації, ліцензування вами освітньої діяльності власного ЗДО як юридичної особи?

2. Чи потрібна вашому ЗДО Ліцензія на провадження освітньої діяльності?

3. Як реорганізувати чи ліквідувати (припинити діяльність) ЗДО як юридичну особу?

4. Статут мого дошкільного закладу — як я це бачу?

5. Яка стратегія розвитку (відкриття) мого ЗДО.

6. Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти у моєму ЗДО.

7. Освітня програма мого ЗДО.

#### *Література:*

1. Комова М.В. Документознавство. Львів: «Тріада плюс», 2007. С. 28-57, 232-240.

2. Линьов К. Структура Концепції розвитку закладу освіти. Частина 2. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=oJCSM4TFZFs>.

3. Планування роботи закладу дошкільної освіти на рік: Лист МОН від 07.07.2021 № 1/9-344. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/planuvannya-roboti-zakladu-doshkilnoyi-osviti-na-rik>.

4. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p#Text> .

5. Про затвердження примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 № 1059. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. Вкладка. С. 1-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059736-12?lang=en> .

## **Тема 6. Кадрові документи (документи з особового складу) ЗДО**

Кадрова політика у ЗДО — мета, завдання, управління нею та відображення в документах: Штатний розпис, Тарифікаційний список, посадові та робочі інструкції всіх категорій працівників, Колективний договір, Правила внутрішнього розпорядку та інші.

Документи з особового складу та їх види: заяви (про прийом на роботу, переведення на іншу посаду, звільнення працівників або інші), резюме, автобіографія, контракт (трудова угода) про наймання працівників, наказ із особового складу, характеристика, особовий листок, особова картка тощо. Поняття «трудова книжка», вимоги до оформлення і зберігання. Витяг із трудової книжки. Поняття «особова справа», зміст, порядок розташування документів в особовій справі, вимоги до оформлення і зберігання у ЗДО. Документування підвищення кваліфікації, атестації, сертифікації педагогічних працівників ЗДО як фактору оптимізації їхньої компетентності.

### *Питання до обговорення:*

1. Кадрова політика у моєму ЗДО: мета, завдання, управління нею.
2. Співбесіда з відбору кадрів до мого ЗДО — про що?
3. Які Правила внутрішнього розпорядку (або Моральний КОДЕКС, Меморандум співпраці тощо) буде встановлено для працівників мого дитсадка?
4. Штатний розпис мого дитсадка — нові посади?

### *Практичне завдання:*

Перегляд відеофрагменту із наступним аналізом.

### *Література:*

1. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів ДСТУ 4163-2020: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 01.07.2020 №144. URL: [https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163\\_2020.pdf](https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163_2020.pdf) .
2. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу: методичний посібник. Упорядкув.: Т. В. Панасюк, Н. В. Омеляненко, Л. І. Ільченко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016. С. 160-197, 339-419.
3. Про затвердження Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників: Наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України від 29.07.93 № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93> .
4. Ткаліч Т. І., Степанова Д. В. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта». К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 43-47, 78-82.



## ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

### Організація документообігу у ЗДО

#### Тема 7. Загальні вимоги до оформлення документів управлінської інформації

Нормативні документи, що забезпечують діловодство в закладі дошкільної освіти. Інструкція з діловодства у ЗДО – основний документ, що регламентує ведення документації в закладі. Вимоги до створення та оформлення документів (Ведення документації державною мовою. Поняття «бланк»). Реквізити документів дошкільного закладу (постійні та змінні), вимоги до їх оформлення. Право на створення, підписання, погодження, затвердження документів).

Розпорядчі документи та їх види: постанова, ухвала, розпорядження, наказ, витяг з наказу, вказівка. Поняття «наказ» та «розпорядження». Класифікація та вимоги до складання наказів різних видів. Книга наказів ЗДО та вимоги до її оформлення, ведення і зберігання.

Документи колегіальних органів ЗДО. Протоколи як основні документи колегіальних органів. Види протоколів (стислі, повні, стенографічні) та їх структура, вимоги до змісту. Книга протоколів педради та вимоги до її оформлення, ведення і зберігання. Витяги з протоколів.

#### *Питання до обговорення:*

1. Які нормативні документи забезпечать організацію діловодства в моєму закладі дошкільної освіти?
2. Чи буде в моєму дошкільному закладі діловод? (*його місце у Штатному розписі, посадові обов'язки та ін.*)
3. Фірмовий бланк мого дошкільного закладу. Оформлення реквізитів документів закладу.
4. Яким розпорядчим документам я надаватиму перевагу в управлінні своїм дошкільним закладом? (*наказ, розпорядження чи іншим — види, форми, реєстрація*).
5. Хто, крім мене, буде мати право на створення, підписання, погодження, затвердження документів мого дошкільного закладу?

#### *Література:*

1. Глушик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери : навч. посібник. Київ: «Літера» ЛТД, 2013. С. 33-59, 273-280.
2. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів ДСТУ 4163-2020: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 01.07.2020 №144. URL: [https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163\\_2020.pdf](https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163_2020.pdf).
3. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу: методичний посібник. Упорядкув.: Т. В. Панасюк, Н. В. Омеляненко, Л. І. Ільченко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016. С. 34-48, 419-440, 476-485.
4. Про затвердження примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту

України від 01.10.2012 № 1059. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. Вкладка. С. 1-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059736-12?lang=en>.

## **Тема 8. Організація документообігу та виконання документів у ЗДО**

Номенклатура справ у закладі дошкільної освіти, її функції та правила складання.

Документообіг у закладі дошкільної освіти — реєстрація, облік, використання та зберігання, вилучення для знищення документів. Побудова системи електронного документообігу. Листування. Архівування документаційного фонду ЗДО та користування ним. Створення і робота експертних комісій.

Відповідальність за формування та зберігання документації у ЗДО. Посадові обов'язки діловода. Контроль за виконанням документів у ЗДО. Відповідальність керівника за організацію діловодства в закладі освіти.

### *Питання до обговорення:*

1. Номенклатура справ мого ЗДО.
2. Як відбуватиметься документообіг у моєму дошкільному закладі (*реєстрація, використання та виконання, зберігання документів, електронний документообіг*).
3. Організація листування у моєму ЗДО.
4. Як відбуватиметься архівування документаційного фонду мого дошкільного закладу та користування ним.
5. Система контролю за організацією діловодства та виконанням документів у моєму ЗДО.

### *Література:*

1. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять: ДСТУ 2732-2004. Київ: Держспоживстандарт України, 2004. 33 с.
2. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу: методичний посібник. Упорядкув.: Т. В. Панасюк, Н. В. Омеляненко, Л. І. Ільченко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016. С. 27-34, 48-147, 197-248.
3. Про затвердження примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 № 1059. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. Вкладка. С. 1-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059736-12?lang=en>.
4. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п>.

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4**

### **Організація фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти**

## **Тема 9. Матеріально-технічна база ЗДО**

Сутність, призначення, специфіка і структура матеріально-технічної бази ЗДО. Нормативи та вимоги щодо формування матеріально-технічної бази дошкільного закладу. Рациональність використання приміщень, їх обладнання

й оформлення; правильність розміщення вікових груп, естетика побуту. Контроль за станом систем опалення, освітлення (природного та штучного) та вентиляції. Обладнання харчоблоку, пральної кімнати та інших господарських приміщень. Забезпечення інвентарем. Вимоги до території ЗДО: озеленення ділянок, функціональні зони, групові майданчики, спортивно-ігрова зона, господарська зона, прибирання території.

Дотримання санітарно-гігієнічних вимог щодо місткості, граничної наповнюваності груп, вимог до будівельного та оздоблювального матеріалу. Вимоги до організації ефективного та безпечного розвивального предметно-ігрового середовища: групові осередки, музичні та фізкультурні зали, медичний блок, службові приміщення. Державні санітарні правила і норми безпеки щодо іграшок та ігор для здоров'я дітей.

Створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти, універсального дизайну та розумного пристосування.

ECERS-3 — міжнародна методика з оцінювання якості дошкільного освітнього середовища, простору та вмеблювання ЗДО.

Нормативні документи, що визначають організацію роботи з матеріальними цінностями у ЗДО. Основні (необоротні активи) та оборотні фонди — як матеріально-технічна база бюджетної установи. Контроль за раціональним використанням та збереженням майна. Інвентаризаційний облік у ЗДО. Фізичне (матеріальне) й економічне спрацювання, техніко-економічне старіння та амортизація основних фондів. Процедура списання основних засобів та необігових активів у закладі освіти. Відповідальність за порушення законодавства при проведенні списання.

Законодавство України про матеріальну відповідальність — обов'язки заступника з господарських питань (завгоспа), медсестри, кастелянки, комірника. Діяльність керівника щодо збереження, зміцнення та раціонального використання матеріально-технічної бази ЗДО. Підготовка закладу до нового навчального року та зимового періоду.

#### *Питання до обговорення:*

1. Сучасний стан матеріально-технічної бази мого ЗДО.
2. ECERS-3 — міжнародна методика з оцінювання якості дошкільного освітнього середовища, простору та вмеблювання ЗДО — чи варто користуватися?
3. Якою б Ви хотіли бачити матеріально-технічну базу свого ЗДО в майбутньому?
4. Створення інклюзивного освітнього середовища у власному закладі дошкільної освіти, універсального дизайну та розумного пристосування — як?
5. Яких заходів необхідно вжити для покращення стану влаштування, обладнання та утримання дошкільного закладу? — Ваш план дій.

#### *Література:*

1. Макаренко С.І. Організація інклюзивного освітнього середовища у ЗДО як умова реалізації інклюзивної освіти дошкільників. *Еволюційні процеси в галузі дошкільної освіти: інноватика, досягнення, перспективний досвід* : зб. матеріалів I Всеукр. Інтернет-конф. викладачів, студентів, аспірантів та

молодих вчених, м. Маріуполь, 27 листоп. 2020 р. / Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. С. І. Макаренко. Маріуполь : МДУ, 2020. С. 215-219.

2. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> . Ст. 37-38.

3. Про затвердження Примірного переліку ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2017 № 1633. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalno-didaktichnogo-obladnannya> .

4. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> .

5. Ткаліч Т. І., Степанова Д. В. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта». К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 26-61, 74-77.

## **Тема 10. Бюджетне фінансування ЗДО. Фінансова автономія дошкільного закладу**

Джерела фінансування діяльності дошкільних закладів та механізм їх використання. Бюджет як основне джерело фінансування ЗДО.

Кошторис доходів та видатків як основа ефективного та економного використання бюджетних коштів, основний планово-фінансовий документ ЗДО. Структура, принципи розрахунку та фінансування, показники та контрольні цифри для складання кошторису; правила ведення та зберігання фінансової документації. Робота бухгалтерії. Співпраця керівника ЗДО з різними категоріями працівників, відповідальних у закладі за виконання фінансово-господарської діяльності. Колегіальне вирішення питань планування бюджету та раціонального використання коштів. Фінансова автономія ЗДО, організація самостійного бухгалтерського обліку.

Дотримання вимог бюджетного законодавства щодо ефективного та економного використання бюджетних коштів. Дотримання фінансової дисципліни, норм планування і термінів фінансової звітності. Забезпечення прозорості та ефективності розподілу й використання коштів ЗДО. Бюджетне правопорушення. Нецільове використання бюджетних коштів. Адміністративна, кримінальна відповідальність посадових осіб за порушення бюджетного законодавства. Контролюючі органи.

### *Питання до обговорення:*

1. Кошторис доходів та видатків як основа ефективного та економного використання бюджетних коштів ЗДО — хто що робить?
2. Планування бюджету та раціонального використання коштів у моєму ЗДО — одноосібне чи колегіальне?
3. Фінансова автономія мого дошкільного закладу — «за» чи «проти»?
4. Контроль за дотриманням фінансової дисципліни у моєму ЗДО.

### *Література:*

1. З чого почати ходу до фінансової автономії закладу дошкільної освіти і що в її основі? URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2384-do-fnansovo-avtonom-zdo-shpargalka-dlya-direktora> .

2. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#Text> .

3. Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти: Наказ Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-93#Text> .

4. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п#Text> .

5. Ткаліч Т. І., Степанова Д. В. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта». К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 62-71.

### **Тема 11. Позабюджетне фінансування ЗДО**

Залучення додаткових джерел фінансування ЗДО. Спеціальний фонд ЗДО. Статут ЗДО та Положення про надання додаткових платних послуг у ЗДО – основні документи, що регулюють позабюджетне фінансування.

**Власні надходження ЗДО та їх використання.** Плата за додаткові освітні послуги. Плата за оренду майна. Надходження від господарської діяльності. Надходження від реалізації майна. Благодійні внески, гранти, дарунки. Кошти для виконання окремих доручень.

**Додаткові освітні послуги ЗДО.** Види послуг, вимоги до вибору та встановлення їх вартості, складання кошторису доходів та видатків. Оформлення правових відносин між ЗДО і батьками, порядок внесення плати. Вимоги до договору з педпрацівниками ЗДО про надання платних послуг. Штатний розпис таких педагогів та перелік їхньої документації. Контроль за додержанням нормативних вимог, гарантії якості надання послуги. Контроль Державної інспекції по контролю за цінами та Антимонопольного комітету України за вартістю платних послуг. Облік використання коштів, отриманих ЗДО за надання додаткових освітніх послуг.

**Благодійна допомога.** Порядок отримання та використання благодійної допомоги в ЗДО. Документальне оформлення благодійної допомоги у вигляді матеріальних цінностей (майна), у грошовій формі. Положення про цільові внески на добровільні пожертвування ЗДО. Положення про позабюджетні кошти у ЗДО. Створення благодійного фонду ЗДО.

**Фандрайзинг (fundraising) у ЗДО.** Поняття і напрями фандрайзингу. Організація фандрайзингу у ЗДО. Роль керівника ЗДО у здійсненні якісного фандрайзингу.

### *Питання до обговорення:*

1. Які додаткові джерела фінансування реально залучити для фінансування мого ЗДО?

2. Основні документи, що регулюють позабюджетне фінансування у моєму ЗДО.

3. Додаткові освітні послуги мого ЗДО — як організувати (*mind map*).

4. Благодійна допомога у моєму ЗДО — як організувати (*mind map*).

5. Як я організую ефективний фандрайзинг у моєму ЗДО.

#### *Література:*

1. Жовтко Г. Не задокументували — не відбудеться: як написати простий, але розумний фандрейзинговий план. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 12. С. 47-49.

2. Навчально-методичний посібник з курсу «Організація і керівництво дошкільною освітою в Україні» частина 1 для студентів напряму 012 «Дошкільна освіта» / укл. Степанова Т.М., Вдовиченко Р.П., Курчатова А.В. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2019. С. 141-159. URL: [http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/700/3/Вдовиченко\\_%20Організація%20і%20керівництво%20дошкільною%20освітою%20в%20Україні.pdf](http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/700/3/Вдовиченко_%20Організація%20і%20керівництво%20дошкільною%20освітою%20в%20Україні.pdf).

3. Ткаліч Т. І., Степанова Д. В. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта». К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 71-74.

4. Як залучити позабюджетні кошти в ДНЗ / Упоряд. Л. А. Швайка, С. М. Пасічник. Х.: Вид. група «Основа», 2013. С. 5-88.

## **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5**

### **Організація збереження та зміцнення здоров'я у ЗДО**

#### **Тема 12. Медичний супровід дітей у ЗДО**

Порядок прийому та переводу дітей в дошкільних закладах різних типів. Державні документи про медичне обслуговування дітей у ЗДО. Санітарно-гігієнічний режим у дошкільних закладах. Лікувально-профілактичні, оздоровчі, медико-санітарні та санітарно-просвітницькі заходи.

Обов'язки медичних працівників ЗДО. Медичний кабінет у ЗДО. Медико-педагогічний контроль за організацією освітнього процесу у ЗДО. Проведення літніх оздоровчих заходів. Додаткові медичні послуги у ЗДО.

#### *Питання до обговорення:*

1. Медичний персонал та медичний кабінет у моєму майбутньому дошкільному закладі — яким має бути (штатні посади, розподіл обов'язків, посадові інструкції тощо)?

2. Медико-педагогічний контроль за організацією освітнього процесу у дошкільному закладі — чи потрібен? Як організувати?

3. Оздоровлення вихованців мого дошкільного закладу влітку.

4. Організація санітарно-просвітницької роботи у моєму ЗДО.

5. Додаткові медичні послуги в дошкільному закладі — мрії чи реальність?

6. Медичний супровід працівників у ЗДО — як?

#### *Література:*

1. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234. Р. VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text>.

2. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. Ст. 34. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> .

3. Про удосконалення організації медичного обслуговування дітей у дошкільному навчальному закладі: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 30.08.2005 № 432/496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-05#Text> .

4. Щодо організації медико-педагогічного контролю на заняттях з фізкультури в закладах дошкільної освіти: Лист Міністерства освіти і науки України від 12.12.2019 № 1/9-765. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-mediko-pedagogichnogo-kontrolyu-na-zanyattyah-z-fizkulturi-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti> .

5. Щодо організації роботи в дошкільних навчальних закладах у літній період: Лист МОНмолодьспорт від 16.03.2012 № 1/9-198. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/28583/> .

### **Тема 13. Організація харчування дітей і дорослих членів колективу у ЗДО**

Державні нормативні документи, що визначають порядок організації харчування дітей у закладах дошкільної освіти. Санітарно-гігієнічні вимоги щодо організації харчування у ЗДО. Норми харчування дітей раннього і дошкільного віку, натуральний набір продуктів. Режим харчування.

Меню, забезпечення наукових підходів до складання меню. Картотека страв. Технології приготування страв. Забезпечення ЗДО продуктами харчування. Вимоги до постачання, безпеки, якості, умов зберігання й реалізації продуктів харчування й продовольчої сировини. Система управління безпечністю харчових продуктів (НАССР). Обсяг та частота заводу продуктів. Продуктовий запас у ЗДО. Організація питного режиму у ЗДО. Організація дієтичного харчування в ЗДО. Особливості частування дітей. С-вітамінізація страв. Вимоги до зняття проб зі страв перед видачею їх на групи. Добові проби страв та вимоги до їх збирання та збереження.

Організація харчування дорослих членів колективу в дошкільних закладах. Роль керівника в організації харчування у ЗДО. Контроль за роботою комори, харчоблоку та організацією харчування дітей раннього і дошкільного віку у ЗДО з боку адміністрації, батьків та інших інстанцій.

#### *Питання до обговорення:*

1. Керівництво організацією харчування у моєму ЗДО.
2. Норми харчування дітей раннього і дошкільного віку, натуральний набір продуктів — реалії та бажане майбутнє.
3. Реалізація системи НАССР у моєму ЗДО.
4. Харчування дорослих членів колективу у моєму дошкільному закладі.

#### *Література:*

1. Організація харчування дітей у дошкільних навчальних закладах: методичний посібник / упорядкув. Н.В. Омеляненко, Ю.В. Баранова, К.В. Алексеєнко, Л.Л. Рябчун. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 576 с.

2. Про затвердження інструкції з організації харчування дітей у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства

охорони здоров'я України від 17.04.2006 № 298/227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0523-06>.

3. Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку: Постанова КМУ від 24.03.2021 № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2021-п#Text>.

4. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234. Р. VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text>.

5. Про затвердження порядку організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 01.06.2005 № 242/329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0661-05#Text>.

## ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6

### Створення безпечних умов функціонування ЗДО

#### Тема 14. Охорона праці та безпека життєдіяльності у ЗДО

Нормативні документи, що визначають створення безпечних умов для виховання та навчання дітей у ЗДО. Інструкція з організації життя і здоров'я дітей у ЗДО. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог. Організація роботи ЗДО під час карантину. Запобігання булінгу, мобінгу у ЗДО.

Законодавство України про охорону праці. Нормативні документи, що визначають створення безпечних умов праці в закладі дошкільної освіти. Типові правила внутрішнього трудового розпорядку, Колективний договір (угода) дошкільного закладу — про заходи щодо охорони праці, захисту прав і соціальних інтересів його працівників. Система роботи з охорони праці у ЗДО. Організаційні та методичні заходи.

Адміністративний контроль: організація контролю; перевірка готовності закладу до нового навчального року; контроль за станом приміщень, обладнання та інвентарю; контроль за дотриманням інструкцій з безпеки діяльності; аналіз документації з охорони праці. Порядок розслідування нещасних випадків у ЗДО.

#### *Питання до обговорення:*

1. Безпечні умови для всіх учасників освітнього процесу у Вашому закладі освіти — як створюватимете?
2. Організація роботи мого дошкільного закладу під час карантину.
3. Запобігання булінгу, мобінгу серед усіх учасників освітнього процесу мого дошкільного закладу.

#### *Література:*

1. Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.05.2019 № 659. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19#Text>.

2. Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Постанова Міністерства охорони здоров'я, Головного державного санітарного лікаря



України від 22.09.2020 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055488-20#Text> .

3. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> .

4. Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню): Лист Міністерства освіти і науки України від 14.08.2020 № 1/9-436. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-stvorennya-bezpechnogo-osvitnogo-seredovisha-v-zakladi-osviti-ta-poperedzhennya-i-protidiyi-bulingu-ckuvannyu> .

5. Щодо організації роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти»: Лист Міністерства освіти і науки України від 14.02.2019 № 1/11-1491. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-roboti-ta-dotrimannya-vimog-z-pitan-ohoroni-praci-ta-bezpeki-zhittiyediyalnosti-u-zakladah-doshkilnoyi-osviti> .

### **Тема 15. Організація пожежної та техногенної безпеки у ЗДО**

Закон України «Про пожежну безпеку». Правила пожежної та техногенної безпеки для закладів, установ і організацій системи освіти України. Державний нагляд (контроль) у сфері пожежної та техногенної безпеки.

#### *Питання до обговорення:*

1. Організація пожежної безпеки в моєму ЗДО.
2. Забезпечення техногенної безпеки в моєму закладі дошкільної освіти.

#### *Література:*

1. Кодекс цивільного захисту України. 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> .
2. Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 № 974. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Text> .
3. Про затвердження Правил техногенної безпеки: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.11.2018 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text> .

### **ПЕРЕЛІК ТЕМ І ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

№ з/п	Назва теми та стислий зміст роботи	Мета роботи	Результат навчання (РН) за ОП
1	Забезпечення внутрішньої якості дошкільної освіти у ЗДО	Поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо внутрішньої системи забезпечення якості освіти у ЗДО, формування вмінь і навичок її практичної організації	РН-1 РН-7
<i>Практичні завдання:</i>			
1. Розробка алгоритму формування внутрішньої системи забезпечення якості			

освіти у власному дошкільному закладі.

2. Складання інтелектуальної карти «Забезпечення якості дошкільної освіти у моєму ЗДО в умовах карантину».

3. Створення системи самооцінювання якості освіти (за обраним напрямком) для свого дошкільного закладу.

4. Складання кросворду або ребусу із термінів за темою практичного заняття (тема – за вибором студента, кількість термінів у межах 10).

5. Упорядкування анотованого каталогу статей науковців та практиків із теми практичного заняття, опублікованих у журналах, збірниках конференцій тощо за останні три календарних роки.

#### *Література:*

1. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. К. : Державна служба якості освіти, 2020. 240 с. Р. 1, 2, 3.3, 3.4. URL:

[https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/Abetka\\_dlya\\_Dyrektora\\_2020\\_compressed.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/Abetka_dlya_Dyrektora_2020_compressed.pdf) .

2. Вергун Ю. Як у дитсадку забезпечити дієву систему якості освіти. Цифрове видавництво МСFR, 2021. URL: <http://surl.li/aazhp> .

3. Внутрішня система забезпечення якості освіти: на що звернути увагу вихователю-методисту. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2021. № 1. С. 57-59.

4. Гавриш Н. В., Крутій К. Л. Якість освіти: розробляймо критерії разом. *Дошкільне виховання*. 2015. № 3. С. 2-6.

5. Косенчук О., Новик І., Венгловська О. Рекомендації щодо забезпечення якості дошкільної освіти в умовах карантину. Київ, 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/02/10/doshkilnaosvita-metodrekomentatsii.pdf> .

6. Косенчук О., Новик І. Досліджуємо якість освітнього процесу. Використання міжнародної методики ECERS-3 у закладах дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2020. № 10. С. 10-13.

7. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти: Наказ Державної служби якості освіти України від 30.11.2020 № 01-11/71. URL: [https://sqe.gov.ua/images/materials/Методичні%20рекомендації/ЗДО/Методичні\\_рекомендації\\_внутрішня\\_система\\_забезпечення\\_якості\\_освіти\\_ЗДО.pdf](https://sqe.gov.ua/images/materials/Методичні%20рекомендації/ЗДО/Методичні_рекомендації_внутрішня_система_забезпечення_якості_освіти_ЗДО.pdf) .

8. Романюк І. Нащо винаходити велосипед, або Внутрішня система забезпечення якості освіти — у плані роботи закладу. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 8. С. 19-23.

9. Що таке якісна дошкільна освіта: електронний посібник. 2021. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/yakist-doshkilnoi-osviti.pdf> .

10. ECERS-3: шкала оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/ecers-shkala-ocinyuvannya-seredovisha-rannogo-ditinstva> .

2	Установчі та організаційні документи ЗДО	Розкриття порядку створення, державної реєстрації та ліцензування ЗДО; необхідних для цього установчих й організаційних документів.	PH-1 PH-7
---	--	---	--------------

Формування вмінь розробляти основні з них.

*Практичні завдання:*

1. Розробка покрокового плану дій щодо підготовки та реорганізації (або відкриття) власного дошкільного закладу.
2. Аналіз веб-сайтів ЗДО свого міста/селища (не менше 10 сайтів) на предмет оприлюднення всіх обумовлених законодавством документів.
3. Перегляд відеофрагменту із подальшим моделюванням поетапного плану організації розробки Стратегії розвитку ЗДО.
4. Виготовлення е-буклету з теми «Освітня програма ЗДО» у програмі Microsoft Publisher.
5. Розробка схеми технології планування роботи ЗДО на рік.

*Література:*

1. Інструктивно-методичні рекомендації «Щодо організації діяльності закладів освіти, що забезпечують здобуття дошкільної освіти у 2019/2020 навчальному році»: Лист МОН України від 02.07.2019 № 1/9-419 (р. «Освітня програма»).
2. Коттер Джон П. Впереді перемен. Пер. с англ. М.: ЗАО «Олимп—Бизнес», 2003. С. 7-49, 207-215.
3. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти: Наказ Державної служби якості освіти України від 30 листопада 2020 р. № 01-11/71. URL: <https://sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/hovyny/1506-metodychni-rekomendatsii-z-pytan-formuvannia-vnutrishnoi-systemy-zabezpechennia-iakosti-osvity-u-zakladakh-doshkilnoi-osvity> .
4. Планування роботи закладу дошкільної освіти на рік: Лист МОН від 07.07.2021 №1/9-344. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/planuvannya-roboti-zakladu-doshkilnoyi-osviti-na-rik> .
5. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-p#Text> .
6. Про затвердження примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 р. № 1059. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. Вкладка. С. 1-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059736-12?lang=en> .
7. Романюк І. Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти: складаємо локальний документ. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 12. С. 20-25.

3

Кадрові документи ЗДО

Поширення знань та формування вмінь здобувачів вищої освіти розробляти основні напрями кадрової політики у ЗДО й необхідні для цього кадрові документи

РН-7

*Практичні завдання:*

1. Систематизація найбільш доцільних питань, тестів (із обов'язковим визначенням авторів і джерел) для співбесіди з відбору кадрів до власного ЗДО.
2. Розробка Правил внутрішнього розпорядку (або Морального КОДЕКСУ, Меморандуму співпраці тощо) працівників мого дитсадка.

3. Згенерували нові посади у Штатному розпису власного дитсадка та зробити короткий опис функціоналу цих працівників.

*Література:*

1. Глущик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери : навч. посіб. Київ: «Літера» ЛТД, 2013. С. 69-85.

2. Гуменюк В. Моделювання кадрової політики: 8 порад. *Практика управління закладом освіти*. 2019. № 7.

3. Данюк В. М., Кулаковська Л. П. Кадрове діловодство: навч. посіб. К.: Каравела, 2006. С. 42-109. URL: [https://www.studmed.ru/danyuk-vm-kulakovska-lp-kadrove-dlovodstvo\\_2f25a84b775.html](https://www.studmed.ru/danyuk-vm-kulakovska-lp-kadrove-dlovodstvo_2f25a84b775.html) .

4. Дорожинська Л. О. Управління розвитком персоналу в дошкільному навчальному закладі URL: <http://eprints.zu.edu.ua/20906/1/Дорожинська.pdf> .

5. Савченко В. А. Управління розвитком персоналу: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2002. С. 16-32.

6. Типові запитання на співбесіди під час працевлаштування в Україні. Портал Mojazarplata.com.ua. URL: <http://surl.li/abbrm> .

7. Харматова В. Ю. Кадровий менеджмент як важіль інноваційного розвитку ДНЗ. URL: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/1727> .

4	Оформлення документів управлінської інформації у ЗДО	Уточнення й поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо організації діловодства у ЗДО, створення й оформлення документів управлінської інформації; формування вмінь практичної розробки організаційно-розпорядчих документів	РН-7
---	--	---	------

*Практичні завдання:*

1. Оформлення фірмового бланку мого дошкільного закладу.
2. Розробка карток-характеристик ділових документів для власного ЗДО.

*Література:*

1. Глущик С. В., Дияк О. В., Шевчук С. В. Сучасні ділові папери : навч. посібник. Київ: «Літера» ЛТД, 2013. С. 33-59, 273-280.

2. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів ДСТУ 4163-2020: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 01.07.2020 №144. URL: [https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163\\_2020.pdf](https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163_2020.pdf) .

3. Діловодство у дошкільному навчальному закладі. *Практика управління дошкільним закладом*. 2011. №6. Спецвипуск. 79 с.

4. Мистецтво управління ДНЗ / уклад. Л. А. Шик. Х. Вид. група «Основа», 2013. С. 100-305.

5. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу: методичний посібник. Упорядкув.: Т. В. Панасюк, Н. В. Омеляненко, Л. І. Ільченко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016. С. 34-48, 419-440, 476-485.

6. Про затвердження правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях: Наказ Міністерства юстиції України від 18.06.2015 р. № 1000/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15> .

7. Про затвердження примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 № 1059. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. Вкладка. С. 1-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059736-12?lang=en> .

5	Організація документообігу та виконання документів у ЗДО	Уточнення й поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо організації та контролю за документообігом і виконанням документів у ЗДО. Формування вмінь розробляти необхідні для цього документи.	РН-7
---	--	---	------

*Практичні завдання:*

1. Перегляд відеофрагменту із подальшим моделюванням номенклатури справ свого ЗДО.

2. Розробка інтелектуальної карти документообігу у своєму дошкільному закладі (*реєстрація, використання та виконання, зберігання документів, електронний документообіг*).

*Література:*

1. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять: ДСТУ 2732-2004. Київ: Держспоживстандарт України, 2004. 33 с.

2. Ківшарь Л. І. Номенклатура справ закладу освіти. ТЦ «СУТО», 2020. URL: [https://www.youtube.com/watch?v=hP8jBYI30qw&feature=youtu.be&utm\\_source=newsletter&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=odna\\_godina\\_do\\_pochatku\\_vebinar\\_nomenklatura\\_sprav\\_zakladu\\_osviti&utm\\_term=2020-10-01](https://www.youtube.com/watch?v=hP8jBYI30qw&feature=youtu.be&utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=odna_godina_do_pochatku_vebinar_nomenklatura_sprav_zakladu_osviti&utm_term=2020-10-01) .

3. Мистецтво управління ДНЗ / уклад. Л. А. Шик. Х. Вид. група «Основа», 2013. С. 403-441.

4. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу: методичний посібник. Упорядкув.: Т. В. Панасюк, Н. В. Омеляненко, Л. І. Ільченко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016. С. 27-34, 48-147, 197-247.

5. Порядок утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 № 1004. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/88789152> .

6. Про затвердження примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 № 1059. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. Вкладка. С. 1-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059736-12?lang=en> .

7. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-p> .

6	Матеріально-технічна база ЗДО	Уточнення знань здобувачів вищої освіти щодо організації матеріально-технічної бази ЗДО. Формування вмінь аналізувати, оцінювати та розробляти шляхи покращення матеріально-технічної бази закладу.	РН-7 РН-12
---	-------------------------------	---	---------------

### Практичні завдання:

1. Створення ескізів оформлення однієї з рекреацій будівлі закладу, групи або ділянки навколо ЗДО (відповідно до потреб конкретної групи або ЗДО).

2. Упорядкування електронного каталогу (банку даних) «Новий освітній простір ЗДО» зразків дизайну ЗДО (території, приміщення закладу і груп) — не менше 10 джерел.

3. Розробка mind-map (інтелектуальної карти тощо) щодо:

- управління організацією інклюзивного освітнього середовища у власному закладі дошкільної освіти, універсального дизайну та розумного пристосування;

- здійснення організаційно-методичного супроводу інклюзивного освітнього середовища дошкільного закладу.

### Література:

1. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. К. : Державна служба якості освіти, 2020. 240 с. Р. 3. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/posibniki/abetk%20dlya%20directora.pdf> .

2. Макаренко С.І. Організація інклюзивного освітнього середовища у ЗДО як умова реалізації інклюзивної освіти дошкільників. *Еволюційні процеси в галузі дошкільної освіти: інноватика, досягнення, перспективний досвід* : зб. матеріалів І Всеукр. Інтернет-конф. викладачів, студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Маріуполь, 27 листоп. 2020 р. / Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. С. І. Макаренко. Маріуполь : МДУ, 2020. С. 215-219.

3. Макаренко С.І. Створення розвивального життєвого простору сільського дошкільного навчального закладу – важлива умова усебічного розвитку дітей. *Матеріали міжрегіональної науково-практичної конференції «Розвиток інноваційного потенціалу сільської школи: завдання, реалії, перспективи»*, 3 листопада 2009 року. Донецьк: Витоки, 2009. С.217-223.

4. Обладнання закладів освіти. Збірник нормативно-правових актів щодо матеріально-технічного забезпечення галузі освіти. Укл.: Низковська О. В., Чуприна О. Б. Видання друге. К., 2019. 237 с.

5. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> . Ст. 37-38.

6. Про затвердження Примірного переліку ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2017 № 1633. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalno-didaktichnogo-obladnannya> .

7. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234. Р. II-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> .

8. Ткаліч Т. І., Степанова Д. В. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта». К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 26-61, 74-77.

9. Щодо створення інклюзивного освітнього середовища в закладах дошкільної освіти. Лист Міністерства освіти і науки України від 25.06.2020 № 1/9-348. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-stvorenniya-inklyuzivnogo-osvitnogo-seredovisha-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti> .

7	Бюджетне фінансування ЗДО.	Поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо бюджетного фінансування	РН-7 РН-12
---	----------------------------	--	---------------

Фінансова автономія дошкільного закладу	та фінансової автономії ЗДО, формування вмінь працювати з кошторисною документацією.
---	--

*Практичні завдання:*

1. Вирішення практичних задач на розрахунок додатків до кошторису ЗДО щодо: штатного розпису; вартості обов'язкового обладнання, навчально-наочних посібників та іграшок; вартості оснащення медичного кабінету ЗДО тощо.

2. Створення бізнес-плану ЗДО з фінансовою автономією за заданими умовами (наприклад, із перебуванням дітей 9 або 4 години, для дітей з особливими освітніми потребами, з поглибленим розвитком творчих здібностей дітей, підготовки до школи).

3. Розробка кошторису власного ЗДО.

4. Перегляд відеофрагменту з подальшим моделюванням етапів переходу свого ЗДО до фінансової автономії.

*Література:*

1. З чого почати ходу до фінансової автономії закладу дошкільної освіти і що в її основі? URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2384-do-fnansovo-avtonom-zdo-shpargalka-dlya-direktora> .

2. Кравченко Л. Складаєте кошторис закладу? Врахуйте зауваження ревізорів. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 11. С. 18-21.

3. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#Text> .

4. Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти: Наказ Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-93#Text> .

5. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-p#Text> .

6. Ткаліч Т. І., Степанова Д. В. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта». К.: Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 62-71.

7. З чого почати ходу до фінансової автономії закладу дошкільної освіти і що в її основі? URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2384-do-fnansovo-avtonom-zdo-shpargalka-dlya-direktora> .

8	Позабюджетне фінансування ЗДО	Поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо позабюджетного фінансування ЗДО, формування вмінь працювати з кошторисною документацією	РН-7 РН-12
---	-------------------------------	--	---------------

*Практичні завдання:*

1. Складання переліку тем фандрайзингових, грантових проєктів, які можна реалізувати у своєму ЗДО.

2. Розробка елементів одного фандрайзингового проєкту власного ЗДО та мультимедійної презентації до нього.

3. Прорахунок орієнтовної вартості розробленого проєкту.

4. Додаткові освітні послуги мого ЗДО — як організувати (*mind map*).
5. Прорахунок вартості певної додаткової послуги власного ЗДО (освітньої, медичної чи ін.).

*Література:*

1. Жовтко Г. Не задокументували — не відбудеться: як написати простий, але розумний фандрейзинговий план. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 12. С. 47-49.
2. Жовтко Г. Як за допомогою сторітелінгу «заробляти» гроші для закладу. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 11. С. 45-49.
3. Про затвердження порядків надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами: Наказ МОН України, Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України від 23.07.2010 № 736/902/758. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1196-10#Text> .
4. Раїнчук Л., Скачкова О. Дайте добру зазвучати — організуйте благодійну онлайн-акцію. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 11. С. 50-52.
5. Ткаліч Т. І., Степанова Д. В. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта». К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. С. 71-74.
6. Як залучити позабюджетні кошти в ДНЗ / Упоряд. Л.А. Швайка, С.М. Пасічник. Х.: Вид. група «Основа», 2013. С. 5-88.

9	Організація збереження та зміцнення здоров'я у ЗДО	Поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо організації медичного обслуговування, оздоровлення та харчування у ЗДО, формування вмінь планування, організації й контролю зазначених напрямів діяльності	РН-7 РН-11 РН-12
---	--	---	------------------------

*Практичні завдання:*

1. Медичний персонал та медичний кабінет у моєму майбутньому дошкільному закладі — яким має бути (штатні посади, розподіл обов'язків, посадові інструкції тощо)?
2. Створення переліку бажаного сучасного оснащення медичного кабінету власного ЗДО (із покликаннями на Інтернет-магазини та прорахунком його вартості з доставкою).
3. Перегляд відеофрагменту із наступною розробкою алгоритму дій директора ЗДО щодо упровадження нового порядку організації харчування у ЗДО.
4. Розробка меню на один день із доцільним співвідношенням в їжі білків, жирів і вуглеводів (15:35:50), співвідношенням калорійності їжі під час сніданку, обіду, полуденка.
5. Вирахування собівартості цього дітодня та його співвіднесення з нормативною вартістю одного дітодня у ЗДО.

*Література:*

1. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 № 2628-III. Ст. 34-35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> .
2. Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку: Постанова КМУ від 24.03.2021 № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2021-п#Text> .
3. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних



закладів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234. Р. VII, VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> .

4. Про затвердження порядку організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 01.06.2005 № 242/329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0661-05#Text> .

5. Про удосконалення організації медичного обслуговування дітей у дошкільному навчальному закладі: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 30.08.2005 № 432/496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-05#Text> .

6. Скапа Т. Як директору дитсадка упровадити новий порядок організації харчування. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wQiX-xzbB5c> .

10	Створення безпечних умов функціонування ЗДО	Уточнення й поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки у ЗДО, формування вмінь організації й контролю зазначених напрямів діяльності	PH-7 PH-12
----	---	---	---------------

*Практичні завдання:*

1. Створення моделі (карти-схеми, інтелект-карти, mind map тощо) безпечного ЗДО.
2. Створення mind map «Організація роботи мого дошкільного закладу під час карантину».
3. Розробка переліку заходів та прорахування вартості забезпечення безпеки життєдіяльності у дошкільному закладі.
4. Розробка практичних рекомендацій та порад керівникові щодо створення безпечних умов функціонування ЗДО.

*Література:*

1. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу: методичний посібник. Упорядкув.: Т. В. Панасюк, Н. В. Омеляненко, Л. І. Ільченко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016. С. 248-338.
2. Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.05.2019 № 659. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19#Text> .
3. Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 № 974. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Text> .
4. Про затвердження Правил техногенної безпеки: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.11.2018 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text> .
5. Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Постанова Міністерства охорони здоров'я, Головного державного санітарного лікаря України від 22.09.2020 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055488-20#Text> .
6. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> .

7. Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню): Лист Міністерства освіти і науки України від 14.08.2020 № 1/9-436. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-stvorennya-bezpechnogo-osvitnogo-seredovisha-v-zakladi-osviti-ta-poperedzhennya-i-protidiyi-bulingu-ckuvannyu> .

8. Щодо організації роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти»: Лист Міністерства освіти і науки України від 14.02.2019 № 1/11-1491. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-roboti-ta-dotrimannya-vimog-z-pitan-ohoroni-praci-ta-bezpeki-zhittiyediyalnosti-u-zakladah-doshkilnoyi-osviti> .

### Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на практичному занятті

Бали за окремий вид навчальної діяльності	Критерії оцінювання
0 балів	- відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми
1 бал	- фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; - відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них
2 бали	- демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності
3 бали	- демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; - повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.

### САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота (СР) здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» – це основний засіб оволодіння навчальним матеріалом. Відведений для цього час регламентується робочим навчальним планом і залежить від загального обсягу годин, відведених для вивчення даної дисципліни. Тематика самостійної роботи

охоплює всю навчальну програму із зазначенням кількості годин, відведених на виконання кожної теми.

Самостійна робота здобувача вищої освіти з опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» передбачає такі види робіт:

- попереднє опрацювання лекційного матеріалу;
- самостійна робота здобувачів вищої освіти на лекціях;
- підготовка до практичних занять;
- самостійна робота на практичних заняттях,
- розробка індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ);
- підготовка до виконання контрольних робіт, тестування, складання екзамену.

## **ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ**

**Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)** – одна з форм організації самостійної роботи, що має на меті поглиблення вивчення теоретичного матеріалу, узагальнення та закріплення отриманих знань здобувачами вищої освіти у процесі вивчення навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти», а також демонстрацію застосування цих знань на практиці.

ІНДЗ — обов'язковий вид самостійної роботи здобувача освіти, передбачений програмою навчальної дисципліни. Індивідуальні завдання виконуються здобувачами вищої освіти самостійно під керівництвом викладачів. Якісно виконані ІНДЗ можуть бути використані під час виробничої практики, стати практичним матеріалом при написанні кваліфікаційних робіт тощо.

Індивідуальне завдання з навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» полягає у створенні та захисті (представленні) в аудиторії проекту (моделі) за темою, обраною здобувачем вищої освіти.

### **Вимоги до виконання ІНДЗ**

#### ***Орієнтовна структура:***

1. Титул (назва університету та кафедри, тема ІНДЗ, ПІБ та група здобувача вищої освіти, рік виконання).
2. Зміст.
3. Вступ (актуальність теми для управління сучасним ЗДО).
4. Основна частина: проєкт за обраною темою.
5. Висновки щодо доцільності й ефективності практичного використання матеріалів ІНДЗ у діяльності керівника сучасного дошкільного закладу (або претендента на посаду керівника) із обов'язковим висвітленням індивідуальної позиції автора з теми.
6. Список використаних джерел (до 10 найменувань переважно 3-5 останніх років видання).
7. Додатки — практикоорієнтовані розробки автора та інших авторів, наочність, аудіо-, відеоматеріали (за наявності) тощо.

## Система оцінювання ІНДЗ

Максимальна оцінка за виконання ІНДЗ становить 20 балів і входить до складу підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти».

№ з/п	Критерії оцінювання ІНДЗ	Максимальна оцінка за критеріями (балів)			
		Низ	Серед	Дост	Вис
1	Повнота, логіка і глибина виконання ІНДЗ	2	3	4	5
2	Поєднання зображення із пояснювальним текстом	1	2	2	2
3	Можливість практичного використання матеріалів ІНДЗ у професійній діяльності керівника ЗДО	2	3	4	4
4	Креативність, творчий підхід до виконання ІНДЗ; наявність аудіо-, відеоматеріалів	-	1	2	3
5	Оформлення ІНДЗ згідно вимог, академічна доброчесність	1	2	2	2
6	Захист ІНДЗ	2	3	3	4
<b>Загальна кількість балів</b>		<b>1-8</b>	<b>9-14</b>	<b>17-15</b>	<b>18-20</b>

### Характеристика рівнів виконання ІНДЗ:

**Високий рівень виконання (20 - 18 балів):** Тему ІНДЗ розкрито глибоко, ґрунтовно. Робота містить всі структурні компоненти, текст логічно доповнює зображене на слайдах. Матеріал повністю адаптовано до використання у дошкільному закладі; має творчий характер як в оформленні, так і в доборі додатків – у т.ч., із використанням ІКТ. Презентування (захист) ІНДЗ відбувається самостійно з опорою на слайди. Здобувач вищої освіти демонструє високий рівень володіння темою, її власне бачення. Показані вміння самостійно знаходити інформацію, аналізувати її, оцінювати й узагальнювати, висока аргументованість висновків.

**Достатній рівень виконання (17 – 15 балів):** Тему ІНДЗ розкрито повністю. Робота логічно структурована, текст доповнює зображене на слайдах. Матеріали повністю адаптовані до використання в дошкільному закладі. Творчий підхід виявлено в оформленні, розробці додатків. Презентування (захист) ІНДЗ відбувається самостійно з опорою на текст слайдів. Здобувач вищої освіти демонструє достатнє володіння питанням. Проте розумові операції аналізу, синтезу, узагальнення, формулювання висновків розвинені не достатньо; не вистачає власних суджень щодо бачення обраної теми.

**Середній рівень виконання (14 - 9 балів):** Тему ІНДЗ розкрито не повністю. Виконано близько половини завдання, текст недостатньо пояснює зображене на слайдах. Матеріали ІНДЗ слабо адаптовані до роботи в дошкільному закладі. Творчий підхід виявлено лише щодо оформлення роботи, яке має незначні недоліки. Презентування (захист) ІНДЗ відбувається з опорою на текст слайдів; здобувач вищої освіти

демонструє володіння темою, проте має утруднення в термінології.

**Низький рівень виконання (1 - 8 балів):** Тему ІНДЗ не розкрито, виконано лише незначну частину завдання, та й ту поверхнево. Текст лише частково пояснює зображене на слайдах. Можливість практичного використання матеріалів ІНДЗ у дошкільному закладі низька. Творчий підхід до виконання завдання відсутній. Оформлення роботи неякісне. Презентування (захист) ІНДЗ відбувається шляхом читання тексту на слайдах; здобувач вищої освіти демонструє нечіткі уявлення з теми, незнання спеціальної термінології.

Нижче представлено **тематику ІНДЗ**, що може розглядатися як орієнтовна:

1. Модель організаційно-управлінської діяльності керівника мого дошкільного закладу.
2. Mind map «Маркетингова діяльність мого закладу дошкільної освіти».
3. «Проектуємо дошкільний заклад нового типу» або «Мій дитсадок майбутнього»
4. Проект «Відкриваємо дитсадок!» (створення закладу/установи/організації дошкільної освіти обраної форми — державного або приватного ЗДО повного або короткотермінового перебування, Центру розвитку, Дитячої кімнати/зали при кінотеатрах, Розважального центру для дітей тощо; форма — за вибором студента).
5. Стратегія створення (або розвитку) мого сучасного закладу дошкільної освіти

#### **Рекомендовані додаткові джерела**

1. Бізнес-план відкриття дитячого садка. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/biznes-plan/biznes-plan-otkrytiya-detskogo-sada>.
2. Івент як інструмент освіти дитини та бізнес-стратегія розвитку дитячого центру. URL: <https://seminar.net.ua/event/ivent-yak-instrument-osvity-dytyny-ta-biznes-strategiya-rozvytku-dytyachogo-czentru/>.
3. Концепція розвитку Комунального дошкільного навчального закладу загального типу «Ясла-садок № 55 «Барвінок» Департаменту освіти Маріупольської міської ради Донецької області на 2017-2021 роки. URL: <https://barvinok55.wixsite.com/dnz55/Programs>.
4. Концепція розвитку Комунального дошкільного навчального закладу комбінованого типу «Ясла-садок № 21 «Веселка» Департаменту освіти Маріупольської міської ради Донецької області на 2017-2021 роки. URL: <http://veselka21.org.ua/abouts/1.html>.
5. Концепція розвитку КДНЗ комбінованого типу «Ясла-садок № 157 «Зоряний» Маріупольської міської ради Донецької області. URL: <https://dnz157mariupol.wixsite.com/dnz157/administrativni-dokumenty>.
6. Нетреба М.М. Роль керівника закладу освіти щодо формування бренду галузі освіти в умовах Нової української школи. *Молодий вчений*. 2019. № 5.2 (69.2). С. 178-182.
7. Палійчук О. Фештрига Х. Як розробити стратегію розвитку закладу освіти. URL: <http://surl.li/acokv>.

8. Програма розвитку ЗДО № 39 «Журавлик» на період до 2023 р. URL: <http://zhuravlyk.uz.ua/programa-rozvitku-zdo-na-2018-2023rr/>.

9. Програма розвитку дошкільного навчального закладу (ясла-садок) № 8 «Золотий ключик» на 2011-2017 роки. URL: <https://sadikn8.ucoz.com/progr.html>.

10. Стратегія розвитку дошкільного навчального закладу N 94 для дітей переддошкільного та дошкільного віку на 2020-2022 роки. URL: <http://sad4nizhyn.at.ua/strategija.fr12.pdf>.

11. Стратегія розвитку комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад (ясла – садок) № 79 Харківської міської ради на 2020-2025 роки. URL: [http://dnz79.edu.kh.ua/navchalnij\\_proces/strategiya\\_rozvitku\\_kz\\_dnz79\\_na\\_2020-2025rr/](http://dnz79.edu.kh.ua/navchalnij_proces/strategiya_rozvitku_kz_dnz79_na_2020-2025rr/).

12. Стратегія розвитку Комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад № 35 Вінницької міської ради». URL: <http://surl.li/acolb>.

13. Стратегія розвитку комунального закладу «Закладу дошкільної освіти (ясла-садок) №352 комбінованого типу Харківської міської ради» на період 2020 — 2024 рр. URL: [http://zdo352.kh.sch.in.ua/organizaciya\\_osvitnjogo\\_procesu/strategiya\\_rozvitku\\_zdo352/](http://zdo352.kh.sch.in.ua/organizaciya_osvitnjogo_procesu/strategiya_rozvitku_zdo352/).

14. Стратегія розвитку Комунального закладу «Куп'янська спеціальна школа» Харківської обласної ради на 2020-2024 роки. URL: <https://parostok.com.ua/wp-content/uploads/2020/09/Publichna-informatsiia-Stratehiia-rozvytku-zakladu-osvity-na-2020-2024-roky1.doc>.

15. Стратегія розвитку муніципального автономного дошкільного освітнього закладу «Детский сад № 10 «Аленький цветочек» на 2018-2025 г. URL: <http://www.detsad10-prk.ru/attachments/article/507/strategy.pdf>.

16. Шкуркин А. Жанры рекламных роликов. URL: <https://kinesko.com/blog/s-emka-i-postobrabotka-videorolikov-effekty-i-vfx/zhanryi-reklamnyih-rolikov>.

17. New school of science — школа, яка готує до успішного життя! Двомовний садочок: 3-6 років. URL: <https://nsschool.com.ua/bilingual-kindergarten-nss-school/>.

## МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- словесні: лекція (традиційна, лекція-презентація, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint та ін.), семінар, пояснення, розповідь, бесіда;
- наочні: ілюстрація, демонстрація, презентація;
- практичні: вправи, ділові ігри.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів вищої освіти: із книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

## МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

В основі контролю якості опанування навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» лежить накопичення балів за весь період вивчення дисципліни. Цей період включає різні види діяльності здобувача вищої освіти: активну участь у лекційних, практичних заняттях, виконання завдань поточного контролю, підготовку індивідуальних навчально-дослідних завдань та інше.

Максимальна сума балів за вивчення всієї дисципліни – 100 балів. Максимальна сума балів за виконання кожного функціонального модуля становить:

Модуль 1 (50 балів) – теоретико-практичний – передбачає відпрацювання здобувачами вищої освіти матеріалу лекцій, практичних занять за змістовими модулями та виконання завдань самостійної роботи.

Модуль 2 (20 балів) – передбачає розробку та захист ІНДЗ за обраною темою.

Модуль 3 (30 балів) – підсумкова атестація (екзамен).

Методи контролю успішності навчання: усна співбесіда, бліц-опитування або письмове фронтальне опитування, комп'ютерне тестування за матеріалами розглянутої теми на початку наступної лекції, фронтальний модульний експрес-контроль у вигляді тестування знань; виконання завдань для самостійної, індивідуальної роботи студентів. Сума балів виступає в ролі кількісного показника якості роботи кожного здобувача.

*Поточний контроль* здійснюється під час проведення лекційних та практичних занять, а також за результатами виконання здобувачем вищої освіти завдань для самостійної роботи. При поточному контролі оцінюється: систематичність роботи на лекційних, практичних заняттях; рівень знань, продемонстрованих у відповідях і виступах, в активності при обговоренні питань, модульних контролях, самостійній роботі.

*Підсумковий контроль* проводиться з метою оцінювання результатів навчання після вивчення дисципліни у формі екзамену. Бали за екзамен розподіляються між трьома завданнями: 10 балів – за виконаний тест, по 10 балів – за відповіді на два питання.

*Післяатестаційний моніторинг* проводиться у вигляді ректорської контрольної роботи, що передбачає виконання тестових завдань на навчальному порталі МДУ.

**Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти  
з навчальної дисципліни**

<b>Оцінки у національній шкалі</b>	<b>Критерії оцінки</b>
<b>Відмінно</b> (A) 100-90 балів	- здобувач вищої освіти володіє глибокими й міцними знаннями з дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, демонструє власну позицію з питань, що розглядаються. Володіє достатнім рівнем прикладних умінь щодо здійснення управлінської діяльності, виявляє творчий підхід до їх застосування.
<b>Добре</b> (B) – 89-82 бали (C) – 81-74 бали	- знання здобувача вищої освіти є достатньо повними, для ілюстрації відповіді наводяться приклади з практики, художніх творів та публіцистичної літератури. Вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, має достатній рівень прикладних умінь щодо організації освітньої роботи. Власна педагогічна творчість на початковому рівні.
<b>Задовільно</b> (D) – 73-64 бали	- здобувач вищої освіти знає й розуміє половину навчального матеріалу, визначення понять подає з помилками. Знає основні напрями управлінської діяльності керівника ЗДО, але припускається помилок щодо їх реалізації. Особиста критична оцінка можливості використання матеріалів дисципліни для розв'язання сучасних управлінських проблем вкрай низька.
<b>Задовільно</b> (E) – 63-60 бали	- здобувач вищої освіти володіє меншою половиною обсягу навчального матеріалу. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив меншість завдань підсумкового контролю
<b>Незадовільно</b> (FX) – 59-35 балів (F) – 34-0 балів	- здобувач вищої освіти лише частково відтворює навчальний матеріал, має фрагментарні уявлення про об'єкт навчання. Рівень сформованості прикладних умінь щодо організації управлінської діяльності є низьким. Особиста точка зору на проблему, що розглядається, відсутня.

**ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

1. Академічна доброчесність здобувачів є важливою умовою для опанування результатів навчання за навчальною дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролю.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;



- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

МДУ виступає за дотримання принципів академічної доброчесності, тому обов'язково використовується сервіс з перевірки робіт здобувачів вищої освіти на плагіат – Unicheck, а також доступний безкоштовний сервіс, що здійснює перевірку на плагіат письмових робіт – EduBirdie <https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>.

Порушенням академічної доброчесності, згідно із Законом України «Про освіту» (ст. 42 п. 4) вважається:

- **академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та / або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;
- **самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;
- **фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;
- **фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;
- **списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;
- **обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;
- **хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;
- **необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Наведений перелік не є остаточно вичерпним і не охоплює всіх діянь, що можуть містити ознаки порушення академічної доброчесності.

За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до наступної академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (поточний, підсумковий контроль, залік, іспит тощо);
- проведення додаткової перевірки всіх робіт авторства порушника;
- позбавлення наданих МДУ пільг з оплати навчання;
- оголошення догани із занесенням до особової справи порушника;
- відрахування з МДУ;

- інші, відповідно до вимог чинного законодавства та нормативних локальних актів МДУ.

2. Здобувач має право на оскарження процедури проведення та результатів контрольних заходів згідно Положення про організацію контролю та оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в МДУ.

3. Участь в анкетуванні. Наприкінці навчального семестру здобувачам буде запропоновано заповнити анонімну анкету щодо якості викладання вивчених навчальних дисциплін.

Заповнення анкети є важливою для вдосконалення освітнього процесу та системи внутрішнього забезпечення якості освіти МДУ та дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати вашу думку стосовно покращення змісту навчальних дисциплін.

4. Неформальна освіта. Це освіта, яка здобувається, як правило, за освітніми програмами та не передбачає присудження визнаних державою освітніх кваліфікацій за рівнями освіти, але може завершуватися присвоєнням професійних та/або присудженням часткових освітніх кваліфікацій. Здобувач вищої освіти, який виявив бажання щодо визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, звертається із відповідною заявою про визнання результатів, отриманих у неформальній освіті, в цілому для навчальної дисципліни /змістового модулю /практичних завдань з навчальної дисципліни/ завдань з практики тощо для здобувачів вищої освіти, до деканату факультету, на якому викладається навчальна дисципліна. Процедура зарахування здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті МДУ.

## Розділ II

# «FLIPPED LEARNING» (ПЕРЕВЕРНУТЕ НАВЧАННЯ) ЯК МОДЕЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Здобуття вищої освіти та професійний розвиток за індивідуальними траєкторіями (унікальними треками розвитку) забезпечує покладання відповідальності за навчання більшою мірою, ніж раніше, на самих здобувачів вищої освіти. Університет пропонує кожному здобувачеві вищої освіти шлях, цікавий саме для нього і при цьому створює умови для розвитку необхідних саме йому універсальних компетенцій, плекає інтерес до саморозвитку, звичку інтелектуального піклування про себе, вміння критичного перебору й оцінювання варіантів, прийняття рішень та відповідальності за них. Саме таких навичок очікують від майбутніх випускників університету і стейкхолдери.

У контексті навчання за індивідуальними треками університет пропонує кожному здобувачеві вищої освіти вибіркові дисципліни, додаткові модулі (майнори), курси за вибором, курси із залученням викладачів інших вишів та відкриті онлайн-курси, визнання результатів неформальної освіти тощо. Крім того, останнім часом з'являється можливість обирати не лише дисципліну, а й формат її вивчення — очний, дистанційний (онлайн та офлайн), змішаний, що забезпечують університетські цифрові платформи та їх інструменти.

В умовах пандемії COVID-19 поглиблення дистанційного навчання та широке використання здобувачами вищої освіти мобільних пристроїв підтвердило, що навчальний клас може бути тепер не тільки там, де парти; навчальне заняття — не лише від дзвоника до дзвоника; а професійний викладач — той, який забезпечує високу якість освіти слухача, на якій би відстані той не знаходився. Разом із тим серйозним викликом постало питання якості дистанційного навчання, для чого виявилось замало новостворених мультимедійних ресурсів, а вкрай важливим стало систематичне інтерактивне спілкування здобувача освіти з викладачем та одногрупниками через мобільні месенджери, електронну пошту, засобами Skype, Zoom, Google Meet тощо.

У цьому контексті набуло актуальності «*змішане навчання*», що поєднало переваги очної та дистанційної форм навчання, найбільш ефективні навчальні практики з сучасними технічними засобами навчання; та поступово стає найбільш ефективною формою (форматом), трендом сучасної вищої освіти. У рекомендаціях Міністерства освіти і науки України щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти підкреслюється актуальність запровадження й розвитку різноманітних моделей змішаного навчання, узагальнення та поширення кращих практик, успішних кейсів із зазначеного питання.

Змішане навчання (*англ. Blended (Hybrid) Learning*) науковці називають по-різному: гібридне (Є. Смирнова-Трибульська), комбіноване (Б. Шуневич),

гнучке (Б. Колліс та Дж. Мунен). Ці поняття вважаються синонімічними і розуміються як такі, що поєднують навчання віч-на-віч та онлайн-навчання, і є найбільш перспективним підходом для вищої освіти.

Питанням упровадження змішаного навчання в освіту присвячено роботи Н. Балик, К. Бугайчука, І. Воротникової, М. Ковалю, О. Коротун, В. Кухаренка, О. Огурцової, Є. Пьяних, Н. Приходькіної, М. Прокопчук, Н. Рашевської, А. Стрюка, О. Тарнопольського, Ю. Триуса, В. Фандей, Т. Шароль та ін. Умови ефективності та якості змішаного навчання вивчали зарубіжні (М. Bakia, D. Herloa, K. Jones, S. Laumer, B. Means, R. Murphy, D. Renner, Y. Toyama, T. Weitzel та ін.) та українські (В. Болілий, Л. Данькевич, В. Копотій, Г. Ткачук та ін.) науковці. Використання дистанційних технологій як складової змішаного навчання досліджували зарубіжні (T. Anderson, R. Niemstra, A. Kukulska-Hulme, F. Masimba, P. Zvavahera) та українські (С. Березенська, М. Назар, Н. Олійник, Т. Олійник, К. Осадча, В. Осадчий, О. Рибалко, О. Самойленко, Н. Сиротенко, А. Столяревська, А. Чорна, Б. Шуневич та ін.) вчені, зокрема щодо професійної освіти — Р. Гуревич, О. Кулинич, І. Маринченко, В. Ягупов та ін.

У професійному середовищі відсутній єдиний підхід до визначення сутності понять «змішане навчання», «перевернуте навчання». Термін «змішане навчання» трактують як змішування навчання за допомогою комп'ютера з очним навчанням у формат «online + life»; як гармонійне поєднання дистанційної форми навчання (для опанування теоретичних знань) та реальної практичної діяльності здобувачів освіти, що дає змогу використати переваги дистанційного і традиційного навчання, а також уникнути недоліків, які притаманні кожній із означених форм.

Аналіз наукових публікацій свідчить, що в основу визначення поняття «змішане навчання» автори покладають різні аспекти, називають його «методом навчання» (А. Логинова), «поєднанням технологій, засобів навчання» (Е. Vanados, Г. Чередніченко, Л. Шапран), «процесом здобуття знань» (А. Стрюк) та ін. Зокрема, Л. Овчаренко, Ю. Тесленко, І. Циганенко методикою змішаного навчання називають поєднання традиційних форм аудиторного навчання зі спеціальними інформаційними технологіями — комп'ютерною графікою, аудіо і відео, інтерактивними елементами тощо. Навчальний процес при цьому автори характеризують як певну послідовність фаз традиційного та електронного навчання, що чергуються в часі. Водночас науковці підкреслюють відмінність змішаного та електронного (онлайн-) навчання у тому, що останнє не передбачає комунікації між здобувачами освіти в аудиторії, або студентом та викладачем. Також змішане навчання дає змогу викладачеві дистанційно контролювати процес самостійного засвоєння матеріалу здобувачем освіти та його результативність засобами електронного тестування.

І. Воротникова, за визначенням В. Кухаренка, А. Стрюка, Ю. Триуса, трактує змішане (комбіноване) навчання як цілеспрямований процес здобування знань, умінь та навичок в умовах інтеграції аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності суб'єктів освітнього процесу на основі використання і взаємного доповнення технологій традиційного, електронного,

дистанційного та мобільного навчання при наявності самоконтролю студента за часом, місцем, маршрутами та темпом навчання.

Виділяють чотири моделі змішаного навчання: ротаційну, гнучку, самотійного змішування та поглиблену віртуальну:

1. *Ротаційна модель* передбачає чергування онлайн- та офлайн-частин (робота у невеликих підгрупах або цілою групою, групові проекти, індивідуальна робота з викладачем, письмові завдання) за певним графіком чи вказівками педагога. Ротаційна модель має чотири підвиди:

а) ротація за станціями, коли здобувачі освіти в аудиторії виконують різні види діяльності, просуваючись за станціями (групова робота, проектна діяльність, робота з педагогом, робота онлайн);

б) ротація за лабораторіями: здобувачі освіти змінюються не в межах аудиторії, а в межах закладу, де одною зі станцій є робота в лабораторії;

в) індивідуальна ротація, коли студенти проходять станції за індивідуальними графіками;

г) перевернутий клас.

2. *Гнучка модель* передбачає роботу за індивідуалізованим гнучким графіком відповідно до потреб кожного у конкретній темі та курсі.

3. *Модель самотійного змішування* полягає в самотійному вивченні цілковито онлайн одної обраної навчальної дисципліни.

4. *Поглиблена віртуальна модель*, за якою здобувачі освіти самотійно розподіляють усі курси на онлайн- та офлайн-частину.

Зазначена різноманітність моделей змішаного навчання може бути реалізована на різних рівнях освітнього процесу:

- на рівні навчального плану (із винесенням в онлайн певних елементів освітньої програми — дисциплін, варіативних курсів, модулів, практик; моделі «Змішаний навчальний план», «Змішаний індивідуальний навчальний план», «Навчальне меню»);

- навчальної дисципліни (перенесення в онлайн певних розділів або етапів роботи в межах дисципліни; моделі «Очна сесія», «Змішана навчальна дисципліна»);

- розділу або теми (різне співвідношення «online» та «life» на різних етапах навчання: вивчення нового матеріалу, закріплення, контроль; моделі «Пояснювальний клас», «Перевернутий клас»);

- навчального заняття (чергування «живого» навчання із онлайн-роботою студентів; модель «Змішаний урок»);

- на рівні технології навчання (частина етапів роботи реалізується в очному форматі, частина в онлайні; модель «Змішаний проєкт / змішане дослідження»).

Одною з найбільш відомих та поширених моделей змішаного навчання, що поступово входить у практику вищої освіти, є *«перевернуте навчання»* («перевернутий клас»). Ця модель забезпечує індивідуальний підхід в освітньому процесі, підвищення зацікавленості в ньому та активізацію самотійної роботи студентів на заняттях і поза ними.

Перевернуте навчання науковці класифікують по-різному: «модель навчання» (Л. Овчаренко, Ю. Тесленко, І. Циганенко, М. Horn, Н. Staker),

«модель організації освітнього процесу», «метод» (К. Бугайчук), «форма навчання» (Mull В.), «формат» (Л. Гриневич), «педагогічний підхід» (С. Березенська, В. Кухаренко, Н. Олійник, Т. Олійник, Н. Сиротенко, А. Столяревська), «технологія» (Н. Добровольська).

Словники української мови трактують «форму» як тип, будову, спосіб організації чого-небудь; зовнішній вияв якого-небудь явища, пов'язаний з його сутністю, змістом, а спосіб побудови і подачі, форму проведення якої-небудь події, заходу — як «формат». Оскільки змішане та перевернуте навчання, за трактуваннями всіх авторів, поєднують у собі очну та дистанційну форми навчання, то ми визначаємо їх як формати навчання, організації освітнього процесу.

За даними дослідників, перевернуте навчання або перевернутий клас (англ. *Flipped Learning, Flipped Classroom*) використовується з початку 2000 років як шкільними вчителями (J. Bergmann, A. Sams почали записувати відеолекції з хімії для домашнього вивчення учнями), так і викладачами вищої школи (G. Platt з Університету Майамі опублікував статтю «Перевернутий клас», E. Mazur запропонував «інструкції (навчання) однолітків» для студентів Гарвардського університету). Хоча є й інформація, що модель перевернутого уроку (уроку-навпаки) була запропонована ще у 1984 році академіком АПН СРСР М. Нечкіною. Розвідки щодо перевернутого навчання відображено у працях таких дослідників, як С. Baker, D. Berrett, T. Driscoll, M. Gorman, G. Green, H. Marshall, J. Strayer, B. Tucker та В. Биков, Н. Білоусова, О. Вольневич, Т. Гордієнко, Л. Дідух, С. Литвинова, Н. Приходькіна та ін.

Зокрема, активне впровадження елементів дистанційного навчання при використанні зазначеної технології досліджували О. Андрєєва, А. Богомолова, О. Peters, B. Robinson; електронних ресурсів — М. Жалдак, Н. Морзе, О. Спірін; освітніх платформ — В. Бузько, С. Величко, А. Заблоцький, В. Шевченко; ІКТ та SMART-технологій — Н. Баловсяк, І. Гудчина, А. Гусак, Л. Масол, О. Миронова й ін. Застосуванню перевернутого навчання у вищій школі присвячено праці таких вітчизняних вчених, як К. Бугайчук, Н. Добровольська, В. Ігнатенко, Л. Калініна, С. Киричківська, Ю. Климович, О. Кузьмінська, А. Кушнірук, О. Маркова, Л. Мовчан, Н. Приходькіна, О. Цимбаліста, Н. Чала, І. Чучмій та ін.

Пояснюючи термін «перевернуте навчання», усі дослідники звертають увагу на те, що типова подача лекцій та організація домашньої роботи тут міняються місцями: викладач пропонує здобувачам освіти матеріал для самостійного вивчення вдома («online»), а на занятті («life») відбувається його закріплення у процесі виконання практичних завдань, проєктів тощо. Основними елементами перевернутого навчання дослідники називають такі:

1. Підготовка викладачем і надання здобувачам вищої освіти теми, матеріалів для самостійного домашнього опрацювання.

2. Опрацювання здобувачами навчальних матеріалів, що будуть розглядатися на занятті.

3. Організація роботи на занятті за темою та інформацією, опрацьованою студентами вдома.

4. Самостійна робота (індивідуальна або групова) здобувачів вищої освіти на занятті, у разі потреби — допомога викладача, відповіді на запитання.

5. Підбиття здобувачами вищої освіти підсумків теми та узагальнення здобутого на занятті досвіду, допомога викладача за потреби.

Дидактичними перевагами перевернутого навчання науковці В. Блинов, І. Сергеев та ін. визначають те, що головним є не надання знань (лекція), а їх закріплення, застосування в активній діяльності. Це стає можливим завдяки використанню сучасних цифрових технологій, водкасту: перегляду відеолекцій, презентацій, анімацій; читання навчальних текстів із пояснювальними малюнками; тестування початкового рівня засвоєння теми. Завдання здобувача освіти — познайомитися з темою, засвоїти нові поняття, відпрацювати вміння застосування матеріалу, а потім повернутися в аудиторію з питаннями для уточнення розуміння теми та закріплення отриманих умінь у процесі виконання практичних завдань. Якщо домашнє завдання (лекція) засвоєне не повністю або лишається не засвоєним — виконання практичних завдань демонструє це і допомагає усунути прогалини.

Водночас науковці С. Березенська, В. Блинов, В. Кухаренко, Н. Олійник, Т. Олійник, І. Сергеев, Н. Сиротенко, А. Столяревська та ін. зазначають, що перевернуте навчання є ефективним лише для здобувачів вищої освіти із досить високим рівнем мотивації до навчання та з навчальною самостійністю — за відсутності зазначеного частину перелічених навчальних завдань виконано не буде, нову тему студенти не опанують. К. Бугайчук також уточнює, що перевернуте навчання більш доцільно використовувати в роботі з так званими «процедурними знаннями» (складання документів, розв'язання фабул практичних завдань, створення програмних продуктів, конструювання тощо), адже здебільшого саме вони залишаються поза увагою — на відміну від фактичних і концептуальних знань. Відтак перевернуте навчання переносить головну роль в оволодінні професією з викладача на здобувача вищої освіти, розвиваючи його самостійність, креативність та індивідуальність.

Науковці Н. Добровольська, О. Ковтун, В. Крикун визначають такі типи перевернутого навчання, посилаючись на виокремлені зарубіжними вченими типи перевернутого класу:

1) *типовий перевернутий клас* (The Standard Inverted Classroom);

2) *орієнтований на дискусію* (The Discussion-Oriented Flipped Classroom) – перевернутий клас, у якому за результатами домашнього вивчення студентами матеріалу викладач організовує обговорення вивченої інформації (дискусію);

3) *сфокусований на демонстрації* (The Demonstration-Focused Flipped Classroom) — перевернутий клас, у якому здобувачі освіти спочатку сприймають та аналізують продемонстровану викладачем діяльність, а потім самостійно виконують поставлені завдання;

4) *псевдоперевернутий клас* (The Faux-Flipped Classroom) використовується, коли немає впевненості у домашній підготовці студентів. Їм дається можливість переглянути відео на занятті, а після цього виконувати відповідні завдання та, за потреби, одержувати індивідуальні консультації педагога;

5) *груповий перевернутий клас* (The Group-Based Flipped Classroom) спонукає здобувачів освіти вчитися один в одного у процесі інтерактивної

взаємодії за певною науковою проблемою у створених за власним бажанням групах;

б) *віртуальний перевернутий клас* (The Virtual Flipped Classroom) здійснює весь процес навчання дистанційно: від надання лекційних матеріалів та практичних завдань студентам — до проведення їхнього тестування та оцінювання;

7) *«перевернутий» викладач* (Flipping The Teacher) передбачає, що готувати навчальний матеріал та завдання, консультувати, перевіряти роботи може не лише викладач, а і студенти. При цьому викладач забезпечуватиме нагляд і допомогу за потреби.

Автори зазначають, що зазначені типи перевернутого навчання можуть використовуватися викладачем на власний розсуд під час навчання однієї дисципліни.

Запровадження формату перевернутого навчання дещо змінює роль викладача та висуває до нього певні нові вимоги. Зокрема, переведення процесу засвоєння знань в онлайн дозволяє викладачу зосередитися на формуванні у здобувачів вищої освіти практичних умінь і навичок, компетентностей, супроводжуючи це мотиваційною підтримкою, консультативною допомогою й оперативним зворотнім зв'язком, використовуючи необхідні сучасні засоби навчання та групові форми роботи. Оновлена роль обумовлена зміною мети і змісту діяльності викладача: не дати знання та оцінити їх на іспиті, а активно супроводжувати розвиток кожного здобувача вищої освіти, взаємодіючи з ним, допомагаючи за потреби та відстежуючи прогрес. Так викладач поступово стає на позицію ментора, фасилітатора, модератора освітнього процесу, коуча, який ефективно організовує та спрямовує процес спільного розв'язання навчальних завдань.

Отже, з огляду на зазначене дослідники виділяють такі базові аспекти перевернутого навчання:

1. Перевернуте навчання спрямоване на себе (*англ. Self-Directed Learning*), кожен здобувач освіти сам вирішує, чого навчатися й коли. Точно відведеним часом, місцем та тривалістю навчання не обмежується.

2. Найефективніше навчання — в діяльності: у переживаннях, спостереженнях, співпраці, перевірці ідей та рішень. Тож перевернуте навчання передбачає відмову від диктування розлогих конспектів, перегляду тривалих навчальних фільмів і презентацій; виступи здобувачів освіти біля дошки, фронтальне опитування стають епізодичними. На противагу цьому використовуються практичні завдання, спрямовані на занурення в роль, симуляцію, аналіз, синтез, перевірку достовірності, рецензування, формулювання дефініцій, переформулювання, постановку гіпотез, планування, пошук, обґрунтування, критику, коментування, дебатування, доведення тощо.

3. Створення простору для навчання завдяки співпраці: найефективнішим навчання є на практичних заняттях у парній або груповій співпраці, коли здобувачі освіти можуть обговорити зміст лекції, перевірити власні знання і взаємодіяти один із одним у практичній діяльності — реалізувати природне прагнення до спілкування, взаємодопомоги та співпраці. Викладач також стає партнером і консультантом, який допомагає кожній особистості розвивати



власні вміння і формує компетентності.

Перевернуте навчання поступово стає все більш актуальним, ефективним і перспективним форматом організації навчання здобувачів вищої освіти — зокрема, майбутніх керівників закладів дошкільної освіти.

### **Поглибити знання з питань перевернутого навчання можна тут:**

1. Базелюк О. В. Змішане навчання в професійно-технічних закладах. *Технології дистанційного професійного навчання*: метод. посіб. Житомир: «Полісся», 2018. С. 101-106.

2. Блинов В. И., Сергеев И. С. Модели смешанного обучения в профессиональном образовании: типология, педагогическая эффективность, условия реализации. *Профессиональное образование и рынок труда*. 2021. № 1. С. 4-25.

3. Бугайчук К. Л. Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 4(54). URL: [http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2517/zmishane\\_navchannya\\_teoretichnyi\\_analiz\\_.pdf?sequence=2&isAllowed=y](http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2517/zmishane_navchannya_teoretichnyi_analiz_.pdf?sequence=2&isAllowed=y).

4. Бугайчук К. Л. «Перевернуте навчання» як інноваційна методика підготовки правоохоронців. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 8 квіт. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 151-154.

5. Воротникова І. П. Змішані моделі навчання у післядипломній педагогічній освіті. *Перспективні напрямки світової науки*: Збірник статей учасників тридцять першої міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний потенціал світової науки ХХІ сторіччя» (25 лютого — 1 березня 2015 р.). Видавництво ПГА-Запоріжжя. Том 1. С. 29-31.

6. Гломозда В. У каждого народа и у каждого человека есть две стороны. URL: <https://blog.liga.net/user/vglomozda/article/33119>.

7. Добровольська Н. Технологія перевернутого навчання у вищій школі в умовах карантину. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 32, том 1. 2020. С. 198-202.

8. Драйден Г., Вос Д. Революція в навчанні / Перекл. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.

9. Ковтун О. А., Крикун В. С. Методологія застосування технології «перевернутого навчання» (flipped learning) у процесі підготовки майбутніх учителів іноземної мови. *Open educational e-environment of modern University, special edition*. 2019. С. 153-160.

10. Кухаренко В. М. Системний підхід до змішаного навчання. *Інформаційні технології в освіті*. 2015. № 24. С.53-67.

11. Лучинська А. Перевернутий урок або навчання через діалог. Освітні матеріали програми «Класна школа». URL: <https://klasnashkola.eu/wp-content/uploads/2017/05/Перевернутий-Урок.pdf>.

12. Макаренко С. І. Проектування індивідуальної траєкторії професійного розвитку майбутнього педагога дошкільної освіти. *Професійна підготовка*

*педагогів дошкільної освіти в умовах європейського вибору: проблеми, пошуки, здобутки*: монографія / наук. ред. О. Г. Брежнєва. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. С. 115-137.

13. Минюк І. М. Методичні рекомендації застосування технології перевернутого навчання як засобу активізації пізнавальної діяльності студентів до вивчення фізики і астрономії в умовах дистанційної освіти // На урок. URL: <https://naurok.com.ua/zastosuvannya-tehnologi-perevernutogo-navchannya-yak-zasobu-aktivizaci-piznavalno-diyalnosti-studentiv-do-vivchennya-fiziki-i-astronomii-v-umovah-distanciyno-228520.html> .

14. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> .

15. Пшенична Л. В. Керівник навчального закладу: навч. посібник. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. 520 с.

16. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти: Лист Міністерства освіти і науки України від 24.06.2020 № 1/9-344. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rekomendacij-shodo-vprovadzhennya-zmishanogo-navchannya-u-zakladah-fahovoyi-peredvishoyi-ta-vishoyi-osviti> .

17. Словник української мови: в 11 тт. АН УРСР. Інститут мовознавства. За ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1979-1980. Т. 10. С. 617.

18. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ЦС», 2015. 32 с.

19. Теорія та практика змішаного навчання: монографія / ред. В. М. Кухаренко. Харків: «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.

20. Тесленко Ю. В., Циганенко І. В., Овчаренко Л. К. Методи змішаного навчання студентів закладів вищої медичної освіти на прикладі методики перевернутого класу. *Актуальні проблеми сучасної вищої медичної освіти в Україні*: матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю. м. Полтава, 21 березня 2019 р. Полтава, 2019. С. 219-220.

21. Формат // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Формат> .

22. Graham C. R. Blended learning systems: definition, current trends, and future directions // *Bonk C. J., Graham C. R. Handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing. 2004. URL: [http://curtbonk.com/graham\\_intro.pdf](http://curtbonk.com/graham_intro.pdf) .

23. Horn M. B., Staker H. Blended: Using Disruptive Innovation to Improve Schools. San Francisco: Jossey-Bass, 2014. URL: <http://www.christenseninstitute.org/blended-learning-definitions-and-models/> .

24. Means B., Toyama Y., Murphy R., Bakia M., Jones K. Evaluation of Evidence-Based Practices in Online Learning: A Meta-Analysis and Review of Online Learning Studies. U.S. Department of Education. 2010. URL: <https://www2.ed.gov/rschstat/eval/tech/evidence-based-practices/finalreport.pdf> .

25. Sharples M., Adams A., Ferguson R., Gaved M., McAndrew P., Rienties B., Weller M., & Whitelock D. Innovating Pedagogy 2014: Open University Innovation Report 3. URL: <http://goo.gl/cuKaIV> .

## Розділ III

# МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ» У ФОРМАТІ ПЕРЕВЕРНУТОГО НАВЧАННЯ

Розкриємо більш детально зміст та особливості організації перевернутого навчання через характеристики його складових:

### **I. Вступ до курсу та «перевернутих» занять.**

Із силабусу навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» зрозуміло, що основною метою оволодіння нею здобувачами вищої освіти є формування системи знань і вмінь щодо організації та управління основними напрямками діяльності закладу дошкільної освіти. Результатом вивчення дисципліни має стати не лише сформованість визначених у силабусі основних фахових компетентностей, а й розроблене індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) — проєкт оновлення (або відкриття) власного дошкільного закладу, Нового українського дитсадка. Під «власним» дитсадком розуміємо заклад дошкільної освіти, у якому здобувач вищої освіти проходить педагогічну/виробничу практику або працює, або мріє відкрити та стати його керівником.

Особливістю вивчення дисципліни буде те, що робота над кожною темою спрямовуватиметься не лише на вивчення теоретичних питань, а й на оволодіння відповідними вміннями шляхом розробки окремих завдань до підсумкового проєкту. Наприклад:

Тема	Практичні завдання
Різноманітність форм здобуття дошкільної освіти в Україні	- вибір типу закладу дошкільної освіти, оновлення або відкриття якого надалі проєктуватиметься, розробка його візії.
Умови та порядок створення, ліцензування чи реорганізації закладу дошкільної освіти	- розробка покрокового плану дій щодо підготовки та реорганізації (або відкриття) власного дошкільного закладу.
Документаційне забезпечення управління роботою ЗДО	- розробка окремих частин Статуту закладу дошкільної освіти, Стратегії (концепції, програми) розвитку ЗДО, Штатного розпису, Правил внутрішнього розпорядку тощо.
Матеріально-технічна база закладу дошкільної освіти	- аналіз нинішнього стану матеріально-технічної бази власного закладу дошкільної освіти; - розроблення (підбір фото, розробка схем, ескізів тощо) оновлених екстер'єру та інтер'єрів, переліків обладнання та інвентарю

	власного дитсадка.
Бюджетне та позабюджетне фінансування ЗДО	- розрахунки окремих статей бюджету (кошторису) власного закладу дошкільної освіти; - розробка переліку додаткових джерел фінансування ЗДО; - розрахунок вартості додаткових освітніх послуг дошкільного закладу.
Медичний супровід дітей у закладі дошкільної освіти	- розробка бажаного переліку обладнання медичного кабінету та медичних послуг (у т.ч. додаткових) для власного ЗДО.
Організація харчування у ЗДО	- складання меню для ЗДО на 1 день із дотриманням вимог до калорійності їжі, необхідного переліку та кількості продуктів, прорахування вартості дітодня; - розрахунки вартості харчування у ЗДО з дотриманням вимог до калорійності їжі, необхідного переліку та кількості продуктів, сезонності тощо.
Створення безпечних умов функціонування закладу дошкільної освіти	- створення моделі (карти-схеми, інтелект-карти, mind map тощо) безпечного ЗДО; - розробка переліку заходів та прорахування вартості забезпечення безпеки життєдіяльності у дошкільному закладі.

Тож відтепер саме учасники курсу відіграватимуть провідну роль у процесі навчання, а важливою умовою досягнення ними успіху під час підсумкової атестації стане власна активність на кожному занятті.

## **II. Організація лекційних та практичних занять у форматі «перевернутого навчання».**

Заняття курсу проводитимуться в очному або онлайн-форматах засобами сервісів Skype, Zoom, Google Meet, Moodle та ін. (за вибором учасників). Лекційні заняття буде присвячено уточненню самостійно отриманих здобувачами вищої освіти знань за змістом теми домашнього завдання («Обговорення питань»), а практичні — відпрацюванню вмінь і навичок із зазначеної теми («Виконання практичних завдань»).

Питання до обговорення на **лекційних заняттях** спрямовуватимуться не стільки на повторення теорії питання, скільки на усвідомлення та пошук шляхів її практичного використання (*Чи будуть у Штатному розписі Вашого дошкільного закладу нові посади? Чим вирізнятимуться Правила внутрішнього розпорядку (або Моральний кодекс, Меморандум співпраці тощо) Вашого дитсадка? Чи буде у Вашому ЗДО діловод? Яким би Ви хотіли бачити медичний кабінет свого майбутнього дошкільного закладу? та ін.*). Це забезпечуватиме обмін самостійно отриманими знаннями, спілкування в

«дискусійному полі» та сприятиме зростанню мотивації до навчання здобувачів вищої освіти як суб'єктів освітнього процесу і, відповідно, підвищенню ефективності занять.

Оскільки навчальна дисципліна «Основи управління в галузі дошкільної освіти» спрямована на підготовку майбутніх керівників закладів дошкільної освіти з високим рівнем обізнаності на нормативних документах функціонування ЗДО, то під час подібних обговорень або пошуку відповідей на спірні питання здобувачі вищої освіти привчатимуться до пошуку таких документів за наданими викладачем гіперпосиланнями або самостійного в мережі Інтернет (модель «змішаний урок»), та до їх доцільного використання щодо управлінської діяльності.

Якщо ж обговорюваний матеріал виявлятиметься заскладним і учасники курсу демонструватимуть недостатнє володіння ним, низький рівень активності — то викладач надаватиме додаткові, більш деталізовані пояснення або організуватиме взаємонавчання, обмін знаннями між одногрупниками з подальшою перевіркою ступеню його засвоєння (модель «псевдоперевернуте заняття»).

Робота на **практичних заняттях** здійснюватиметься шляхом виконання невеликих за обсягом різнорівневих практичних завдань («*довести*», «*надати аргументи*», «*спрогнозувати*», «*розробити*», «*змодельювати*» та ін.), навчальних ігор та симуляцій у парах, малих змінних групах або командах, сформованих за результатами самотестування здобувачів вищої освіти або їхнім бажанням. Наприклад, продумати особливості, візію власного дошкільного закладу — Нового українського дитсадка; згенерували нові посади в ньому та зробити короткий опис функціоналу цих працівників; розрахувати вартість додаткової освітньої (медичної) послуги у власному дошкільному закладі тощо.

Виконання таких завдань супроводжуватиметься активною взаємодією викладача (як навчителя, ментора) із кожним здобувачем вищої освіти щодо надання порад, організації дослідництва і конструктивних дискусій, розвитку критичного мислення й навичок прийняття рішень; демонстрації широких можливостей успішного навчання та формування усвідомленого ставлення до нього — тобто «перевернутою педагогікою».

Практичні доробки учасників курсу, створені під час практичних занять, розміщуватимуться у спеціальній теці з вивченої теми на сторінці дисципліни Навчального порталу МДУ. Це забезпечуватиме можливість розширення й урізноманітнення, актуалізації е-контенту та користування ним усіма учасниками курсу.

Наприкінці кожного лекційного або практичного заняття обов'язково проводитиметься обговорення підсумків, аналіз двох питань: реалізації мети заняття та ефективності його формату (перевернутого навчання): як працювалося, що вдалося — а що слід удосконалити, покращити або змінити. Такий критичний аналіз спонукатиме здобувачів вищої освіти до самостійного обдумування власних досягнень і помилок, стимулюватиме усвідомлення відповідальності за власний успіх у навчанні, сприятиме більш відповідальній підготовці до кожного наступного заняття. За потреби допомогти кожному

учаснику заняття підвести підсумки, краще зрозуміти його проблеми та запропонувати шляхи вирішення завжди зможе викладач.

Відповідно, система оцінювання результатів вивчення кожної теми поєднуватиме формувальне (самооцінювання, взаємооцінювання) та сумативне оцінювання (на оцінку). Оцінювальні бали здобувачі вищої освіти отримуватимуть у Журналі оцінок на сторінці курсу Навчального порталу МДУ. Це забезпечуватиме можливість їх відстеження, аналізу та корекції — підсилюючи мотивацію й усвідомлене ставлення до процесу навчання. Водночас така система допомагатиме викладачеві наочно бачити, наскільки якісно опановували учасники курсу матеріали кожної теми, рейтинг успішності з неї та ефективність власної роботи.

### ***III. Налаштування здобувачів вищої освіти на самостійне опрацювання навчального контенту до наступного заняття.***

Для розуміння завдань та змісту подальшої самостійної домашньої роботи, наприкінці кожного заняття з його учасниками проводитиметься мотиваційна бесіда, у якій:

- окреслюватиметься коло питань, що розглядатимуться на наступному занятті, із постановкою проблем, апелюванням до вже наявного досвіду або використанням парадоксальних фактів, цікавих прикладів;
- пояснюватиметься, який контент запропоновано викладачем (у навчальному посібнику та на сторінці курсу Навчального порталу МДУ), та як цим скористатися, на що звернути особливу увагу та чого необхідно досягти;
- демонструватимуться варіанти тренувальних тестових завдань, які допоможуть перевірити якість засвоєних знань;
- пропонуватимуться приклади практичних завдань, які буде запропоновано безпосередньо на занятті за змістом вивченого матеріалу.

Для закріплення та поглиблення отриманих у процесі самостійного домашнього вивчення знань здобувачам вищої освіти також пропонуватиметься підготувати питання до викладача чи однокласників про незрозуміле або поставити їх у форумі, скласти короткий конспект переглянутого відеофрагменту, відповісти на питання до самоконтролю або пройти тестовий самоконтроль за змістом модуля.

### ***IV. Підготовка викладачем навчального контенту для самостійного домашнього опрацювання учасниками курсу.***

На допомогу здобувачам вищої освіти на Навчальному порталі — Moodle МДУ створено сторінку курсу із силабусом та електронним навчальним контентом (е-контентом) до кожної теми: зі спеціально розробленим викладачем опорним конспектом із списком рекомендованої літератури, питаннями до самоконтролю, презентацією, відеофрагментом (або вебінаром) та гіперпосиланнями на необхідні нормативні документи; із додатковими джерелами інформації — систематизованими сторінками з підручників, фрагментами текстів, статей, схем, моделей фото, відео тощо. Також передбачено перелік питань до обговорення на лекційних заняттях. Є на сторінці курсу і модульні різнорівневі тестові контролі для самоперевірки знань здобувачів вищої освіти, методичні рекомендації щодо розробки ІНДЗ та

підготовки до екзамену. Наприкінці сторінки розміщено анонімну feedback-анкету «Чи корисним став для вас курс?».

З адаптації навчального е-контенту до використання у форматі перевернутого навчання викладачем детально продумано його мету, завдання й очікувані результати — чого має досягти здобувач вищої освіти завдяки наданим матеріалам, як зможе ними скористатися на занятті.

Для здобувачів вищої освіти, яким вивчати теоретичний матеріал комфортніше не за електронними матеріалами, а за паперовими — за змістом навчальної дисципліни розроблено інтерактивний навчально-методичний посібник із опорними конспектами та питаннями до самоконтролю, QR-кодами й покликаннями на нормативні документи, додаткові джерела інформації (підручники, посібники, статті, презентації, вебінари тощо).

***V. Узагальнення результатів вивчення навчальної дисципліни «Основи управління в галузі дошкільної освіти» та підведення підсумків.***

Результати вивчення навчальної дисципліни має бути узагальнено й продемонстровано здобувачами вищої освіти у процесі розробки й захисту проєкту «Оновлюємо (відкриваємо) власний дошкільний заклад — Новий український дитсадок», складанні екзамену.

# FEEDBACK-АНКЕТА

## «ЧИ КОРИСНИМ СТАВ ДЛЯ ВАС КУРС?»

*Шановний учасник курсу!*

*Запрошуємо Вас долучитися до анонімного опитування за результатами проходження курсу. Ваші відповіді дозволять з'ясувати потреби та визначити напрями подальшого підвищення його якості.*

*Нам важливі Ваші думки!*

*Будьмо знайомі:*

Ви –

- магістрант денного відділення;
- магістрант заочного відділення.

Чи працюєте Ви за фахом?

- не працюю;
- педагог ЗДО;
- вихователь-методист ЗДО;
- директор ЗДО;
- працівник місцевого органу управління освітою.

Чи є у Вас стаж роботи в дошкільній освіті?

- немає;
- працюю 1-й рік;
- до 3-х років;
- стаж 4-10 років;
- 11-20 років;
- 21-30 років;
- більше 30 років.

1. Чи змінилося після проходження курсу Ваше ставлення до посади керівника ЗДО, до можливості посісти цю посаду в майбутньому — як? *(відповідь конкретизуйте)*
2. Чи задоволені Ви даним навчальним курсом? Оцініть, будь ласка, від 1 до 5 балів, наскільки курс відповідав Вашим очікуванням:
  - 1 — зовсім не відповідав;
  - 2 — майже не відповідав;
  - 3 — приблизно посередині, 50/50;
  - 4 — скоріше відповідав;
  - 5 — повністю відповідав.
3. Чим корисним став для Вас курс?
4. Які питання курсу лишилися незрозумілими?
5. Чи задоволені Ви якістю викладання навчального курсу? Чим саме?



**6.** Оцініть за 5-бальною шкалою від 0 (нічого) до 5 (понад усе) використання викладачем сучасних форм, методів, технологій навчання:

- інформаційно-комунікаційних технологій,
- інтерактивних технологій навчання (ділових ігор, навчальних дискусій, мозкового штурму тощо),
- проєктних технологій,
- тренінгових технологій,
- «перевернутого» навчання.

**7.** Який формат проведення занять був для Вас найбільш цікавим й ефективним?

- очний формат;
- очно-дистанційний;
- дистанційний —
  - а) відеоконференції, вебінари (Skype, Zoom, Meet тощо);
  - б) робота у віртуальному освітньому середовищі Moodle;
  - в) спілкування в чатах, форумах у месенджерах (Viber, Telegram, WhatsApp, Messenger та ін.);
  - г) спілкування електронною поштою.

**8.** Чи вважаєте Ви адекватним обсяг змісту навчального матеріалу курсу?

**9.** Чи були враховані під час вивчення курсу Ваші індивідуальні здібності та інтереси?

**10.** Оцініть за 5-бальною шкалою від 0 (нічого) до 5 (понад усе) доброзичливість ставлення до Вас та ефективність індивідуальної педагогічної підтримки з боку викладача

**11.** Чи хотіли б Ви в подальшому здобувати вищу освіту:

- у дистанційному форматі;
- у форматі змішаного навчання (очно-дистанційному);
- тільки в очному форматі;
- у форматі «перевернутого» навчання?

**12.** Ваші побажання викладачеві щодо подальшого покращення цього курсу

***Дякуємо за співпрацю!***

# РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

## Обов'язкова література

1. Бобровський М.В., Горбачов С.І., Заплотинська О.О., Ліннік О.О. Абетка для директора. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. 2-ге видання, перероб. і доп. Київ, Державна служба якості освіти, 2021. 350с. URL: [https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka\\_dyrektora\\_2021\\_SQE\\_SURGe.pdf](https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2021/08/Abetka_dyrektora_2021_SQE_SURGe.pdf).
2. Вергун Ю. Як у дитсадку забезпечити дієву систему якості освіти. Цифрове видавництво MCFR, 2021. URL: [https://www.youtube.com/watch?utm\\_medium=letter&utm\\_source=letter\\_event&utm\\_campaign=letter\\_event\\_2021.01.20\\_pudz\\_webinar\\_dsyao\\_translation\\_20.01.2021&utm\\_content=3860751&btx=3860751&mailsys=ss&token=2d6d7e7a-bcaa-11a0-bf72-2d01f9e6a216&ttl=7776000&ustp=F&v=qZrF1xkjkDk&feature=youtu.be](https://www.youtube.com/watch?utm_medium=letter&utm_source=letter_event&utm_campaign=letter_event_2021.01.20_pudz_webinar_dsyao_translation_20.01.2021&utm_content=3860751&btx=3860751&mailsys=ss&token=2d6d7e7a-bcaa-11a0-bf72-2d01f9e6a216&ttl=7776000&ustp=F&v=qZrF1xkjkDk&feature=youtu.be).
3. Гармс Т. Шкала оцінювання якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти. Третя редакція (ECERS-3) / Тельма Гармс, Річард М. Кліффорд, Деббі Краєр / пер. з англ. О. Тільна. Харків: Вид-во «Ранок», 2020. 116 с.
4. Глушик С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В. Сучасні ділові папери: навч. посібник. Київ: «Літера» ЛТД, 2013. 416 с.
5. Жуковська В. М. Діловодство. Практикум : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2004. 151 с.
6. Комова М.В. Документознавство. Навчальний посібник // Національний університет «Львівська політехніка», Інститут гуманітарних і соціальних наук. Львів: «Тріада плюс», 2007. 296 с.
7. Крутий К. Л. Планування роботи сучасного дошкільного навчального закладу: поняття, особливості, умови ефективної реалізації. Запоріжжя: ТОВ «ЛПС ЛТД», 2005. 208 с.
8. Макаренко С. І. Основи управління в галузі дошкільної освіти: навч-метод. посіб. : в 2 ч. Ч. 1. / С. І. Макаренко ; МОН України, Маріупол. держ. ун-т, каф. дошкільної освіти. Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні», 2021. 220 с.
9. Макаренко С. І. Перевернуте навчання як актуальний формат підготовки майбутніх керівників ЗДО: колект. моногр. «Педагогіка і психологія постмодернізму: цінності, компетентності, діджиталізація» / за наук. ред. проф. Цветкової Ганни. Aerzen : Heilberg IT Solutions UG (haftungsbeschränkt) InterGING Verlag, 2021. С. 302-321.
10. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу: навчальний посібник. Вінниця, 2018. 196 с. URL: [https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/92/1/20.09\\_Управлінська%20діяльність%20керівника\\_.pdf](https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/92/1/20.09_Управлінська%20діяльність%20керівника_.pdf).
11. Навчально-методичний посібник з курсу «Організація і керівництво дошкільною освітою в Україні» частина 1 для студентів напряму 012 «Дошкільна освіта» / укл. Степанова Т.М., Вдовиченко Р.П., Курчатова А.В. Миколаїв: МНУ ім. В.О. Сухомлинського, 2019. 228 с. URL:

[http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/700/3/Вдовиченко\\_%20Організація%20і%20керівництво%20дошкільною%20освітою%20в%20Україні.pdf](http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/700/3/Вдовиченко_%20Організація%20і%20керівництво%20дошкільною%20освітою%20в%20Україні.pdf) .

12. Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу: методичний посібник / упорядкув.: Т. В. Панасюк, Н. В. Омеляненко, Л. І. Ільченко. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2016. 528 с.

13. Організація харчування дітей у дошкільних навчальних закладах: методичний посібник / упорядкув. Н.В. Омеляненко, Ю.В. Баранова, К.В. Алексеєнко, Л.Л. Рябчун. К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 576 с.

14. Погиба Л. Г., Грибіниченко Т. О., Баган М. П. Складання ділових паперів. Практикум. Київ «Либідь», 2012. 239 с.

15. Пономаренко Т. О. Управління в системі дошкільної освіти: навч. посіб. / Краматорськ: КЕГІ, 2012. 318 с.

16. Романюк І.А. Аналіз, планування, контроль як функції управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу. Тернопіль: Мандрівець, 2011. 280 с.

17. Ткаліч Т. І. Економіка дошкільного навчального закладу: навчально-методичний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 012 «Дошкільна освіта» / Т. І. Ткаліч, Д. В. Степанова. К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. 304 с.

18. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом: навч. посіб. К.: Знання, 2006. 365 с.

19. Як залучити позабюджетні кошти в ДНЗ / упоряд. Л.А. Швайка, С.М. Пасічник / Х.: Вид. група «Основа», 2013. 160 с.

20. Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти. Електронний poradnik для директора ЗДО. 2021. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=38817>.

### Додаткова література

21. Безпечна і дружня до дитини школа: навчальний онлайн-модуль. URL: <http://scfs.multycourse.com.ua/ua/basic/14> .

22. Гавриш Н. В., Крутій К. Л. Якість освіти: розробляймо критерії разом. *Дошкільне виховання*. 2015. №3. С. 2-6.

23. Дитячий садок із поглядом у майбутнє / О.В.Бойчук, Л.Б.Фесюкова. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2005. 112 с.

24. Жовтко Г. Не задокументували — не відбудеться: як написати простий, але розумний фандрейзинговий план. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 12. С. 47-49.

25. З чого почати ходу до фінансової автономії закладу дошкільної освіти і що в її основі? URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2384-do-fnansovo-avtonom-zdo-shpargalka-dlya-direktora> .

26. Ківшарь Л. І. Номенклатура справ закладу освіти. ТЦ СУТО, 2020. URL: [https://www.youtube.com/watch?v=hP8jBYI30qw&feature=youtu.be&utm\\_source=newsletter&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=odna\\_godina\\_do\\_pochatku\\_vebinar\\_nomenklatura\\_sprav\\_zakladu\\_osviti&utm\\_term=2020-10-01](https://www.youtube.com/watch?v=hP8jBYI30qw&feature=youtu.be&utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=odna_godina_do_pochatku_vebinar_nomenklatura_sprav_zakladu_osviti&utm_term=2020-10-01) .

27. Кіндрат І. Р. Проблеми менеджменту дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2013. № 5 (264), Ч. II. С. 137-143.

28. Косик В. Новий освітній простір. Сучасне обладнання / Інформаційний посібник. 2019. URL: [https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/409/NOP\\_Suchasne-obladnannya.pdf](https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/409/NOP_Suchasne-obladnannya.pdf) .

29. Макаренко С. І. Науково-методичний менеджмент Нової української школи Донеччини. *Школа – майстерня майбутнього. Освітній дороговказ на 2018-2019 навчальний рік*. Науково-методичні рекомендації щодо організації освітньої роботи у 2018-2019 навчальному році / за заг. ред. С.І. Макаренко / Краматорськ: Витоки, 2018. С. 26-36.

30. Макаренко С.І. Організація інклюзивного освітнього середовища у ЗДО як умова реалізації інклюзивної освіти дошкільників. *Еволюційні процеси в галузі дошкільної освіти: інноватика, досягнення, перспективний досвід*: зб. матеріалів І Всеукр. Інтернет-конф. викладачів, студентів, аспірантів та молодих вчених, м. Маріуполь, 27 листоп. 2020 р. / Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. С. І. Макаренко. Маріуполь : МДУ, 2020. С. 215-219.

31. Мистецтво управління ДНЗ / уклад. Л.А. Шик. Х. : Вид. група «Основа», 2013. 441 с.

32. Обладнання закладів освіти. Збірник нормативно-правових актів щодо матеріально-технічного забезпечення галузі освіти / Укл.: Низковська О. В., Чуприна О. Б. Видання друге. К., 2019. 237 с.

33. Пастовенський О. В. Стратегія розвитку закладу освіти освіти. 2020. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=sqd7pWa5OcY&t=207s> .

34. Романюк І. Положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти: складаємо локальний документ. *Практика управління дошкільним закладом*. 2020. № 12. С. 20-25.

35. Скапа Т. Як директору дитсадка упровадити новий порядок організації харчування. 2021. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=wQiX-xzbB5c> .

36. Станкус Т. Харчування у дошкільних навчальних закладах: організація та облік // Бюджетна бухгалтерія. Листопад 2016. № 44. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/bb/2016/november/issue-44/article-23424.html> .

37. Харматова В. Ю. Кадровий менеджмент як важіль інноваційного розвитку ДНЗ. URL: <https://dorobok.edu.vn.ua/article/view/1727> .

### **Нормативна база**

38. Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів ДСТУ 4163-2020: Наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» від 01.07.2020 №144. URL: [https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163\\_2020.pdf](https://zakon.help/files/article/11494/ДСТУ%204163_2020.pdf) .

39. Деякі питання документування управлінської діяльності : постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п> .

40. Деякі питання освітнього омбудсмена. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 червня 2018 року № 491. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/491-2018-п#Text> .

41. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-p#Text>.

42. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять: ДСТУ 2732-2004. Київ: Держспоживстандарт України, 2004. 33 с.

43. Кодекс цивільного захисту України. 02.10.2012. № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>.

44. Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти: Наказ Державної служби якості освіти України від 30.11.2020 № 01-11/71. URL: [https://sqe.gov.ua/images/materials/Методичні%20рекомендації/ЗДО/Методичні\\_рекомендації\\_внутрішня\\_система\\_забезпечення\\_якості\\_освіти\\_ЗДО.pdf](https://sqe.gov.ua/images/materials/Методичні%20рекомендації/ЗДО/Методичні_рекомендації_внутрішня_система_забезпечення_якості_освіти_ЗДО.pdf).

45. Планування роботи закладу дошкільної освіти на рік: Лист МОН від 07.07.2021 №1/9-344. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/planuvannya-roboti-zakladu-doshkilnoyi-osviti-na-rik>.

46. Положення про заклад дошкільної освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 р. № 305 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 № 86). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/86-2021-p#Text>.

47. Порядок утворення та діяльності комісій з проведення експертизи цінності документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 № 1004. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/88789152>.

48. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі: Закону України від 05.02.2021 № 1217-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1217-20#Text>.

49. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. Дата оновлення: 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>.

50. Про затвердження документів, що застосовуються в процесі виконання бюджету: Наказ Міністерства фінансів України від 28.01.2002 № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02#Text>.

51. Про затвердження Інструкції з організації харчування дітей у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 17.04.2006 № 298/227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0523-06>.

52. Про затвердження Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників: Наказ Міністерства праці України, Міністерства юстиції України, Міністерства соціального захисту населення України від 29.07.93 р. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93>.

53. Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти: Наказ Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0056-93#Text>.

54. Про затвердження норм та Порядку організації харчування у закладах освіти та дитячих закладах оздоровлення та відпочинку: Постанова КМУ від 24.03.2021 № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2021-p#Text>.

55. Про затвердження Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.05.2019 № 659. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19#Text> .

56. Про затвердження Положення про розробку інструкцій з охорони праці: Наказ Міністерства праці та соціальної політики України та Комітету по нагляду за охороною праці від 29.01.1998 № 9. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0226-98#Text> .

57. Про затвердження порядку організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 01.06.2005 № 242/329. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0661-05#Text> .

58. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-п#Text> .

59. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях: Наказ Міністерства юстиції України від 18.06.2015 № 1000/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15> .

60. Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 № 974. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Text> .

61. Про затвердження Правил техногенної безпеки: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 05.11.2018 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1346-18#Text> .

62. Про затвердження Примірного переліку ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.12.2017 № 1633. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalno-didaktichnogo-obladnannya> .

63. Про затвердження примірної інструкції з діловодства у дошкільних навчальних закладах: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 р. № 1059. *Дошкільне виховання*. 2012. № 10. Вкладка. С. 1-16. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1059736-12?lang=en> .

64. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> .

65. Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів у закладах дошкільної освіти на період карантину у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19): Постанова Міністерства охорони здоров'я, Головного державного санітарного лікаря України від 22.09.2020 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0055488-20#Text> .

66. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01.07.1993 № 3356-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12#Text> .

67. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Дата оновлення: 18.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> .

68. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> .

69. Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню): Лист Міністерства освіти і науки України від 14.08.2020 № 1/9-436. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prostvorennya-bezpechnogo-osvitnogo-seredovisha-v-zakladi-osviti-ta-poperedzhennya-i-protidiyi-bulingu-ckuvannyu> .

70. Про удосконалення організації медичного обслуговування дітей у дошкільному навчальному закладі: Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України від 30.08.2005 № 432/496. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1090-05#Text> .

71. Типова інструкція з документування управлінської інформації в електронній формі та організації роботи з електронними документами в діловодстві, електронного міжвідомчого обміну: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.01.2018 № 55. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-p> .

72. Щодо організації медико-педагогічного контролю на заняттях з фізкультури в закладах дошкільної освіти: Лист Міністерства освіти і науки України від 12.12.2019 № 1/9-765. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-mediko-pedagogichnogo-kontrolyu-na-zanyattyah-z-fizkulturi-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti> .

73. Щодо організації роботи в дошкільних навчальних закладах у літній період: Лист МОНмолодьспорт від 16.03.2012 № 1/9-198. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/28583/> .

74. Щодо організації роботи та дотримання вимог з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти»: Лист Міністерства освіти і науки України від 14.02.2019 № 1/11-1491. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-roboti-ta-dotrimannya-vimog-z-pitan-ohoroni-praci-ta-bezpeki-zhittyediyalnosti-u-zakladah-doshkilnoyi-osviti> .